

72. Tiistaina 10 päivänä lokakuuta 1995

kello 19.10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1) Hallituksen esitys vuoden 1995 kolmanneksi lisätalousarvioksi 1834

Hallituksen esitys 130/1995 vp

Toinen käsittely

2) Hallituksen esitys laiksi leimaverolain muuttamisesta 1859

Hallituksen esitys 52/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 13/1995 vp

3) Hallituksen esitys laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain 9 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 70/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 14/1995 vp

4) Hallituksen esitys laiksi vartioimisliikelain 2 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 50/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 2/1995 vp

5) Hallituksen esitys laiksi tapaturmavirastosta annetun lain kumoamisesta „

Hallituksen esitys 94/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 8/1995 vp

6) Hallituksen esitys laiksi pienyrityksen vuosilomarahasta annetun lain kumoamisesta 1860

Hallituksen esitys 91/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 9/1995 vp

7) Hallituksen esitys laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain 5 §:n väliaikaisesta muuttamisesta „

Hallituksen esitys 95/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 10/1995 vp

8) Hallituksen esitys laiksi yritystuesta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 61/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 15/1995 vp

9) Hallituksen esitys laiksi sähkölain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 89/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 16/1995 vp

10) Hallituksen esitys laiksi huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 90/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 17/1995 vp

Lähetekeskustelu

11) Lakialoite jalkaväkimiinojen käytön, maahantuonnin, maastaviennin, varastoinnin ja valmistuksen kieltäväksi lain-säädännöksi 1861

Lakialoite 24/1995 vp (O. Ojala ym.)

12) Lakialoite laiksi maamiinojen val-
mistuksen, myynnin ja käytön kieltämis-
tä 1866

Lakialoite 27/1995 vp (Kiljunen ym.)

13) Lakialoite laiksi edustajanpalkkios-
ta annetun lain väliaikaisesta muuttami-
sesta „

Lakialoite 28/1995 vp (Tiusanen ym.)

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
S-L. Anttila.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi
ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysis-
tuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys vuoden 1995 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 130/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäi-
siin valtiovainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ministeri Alho: Arvoisa puhemies, ärade
talman! Hallitus antaa vuoden 1995 kolmannen
lisätalousarvioesityksen eduskunnalle tilantees-
sa, jossa talouspolitiikan näkymät ovat aidosti
selkenemässä. Puolivuotisen hallitustaipaleen ai-
kana on päätetty valtiontalouden menosäästöis-
tä, aikaansaatu tulopoliittinen ratkaisu ja par-
haillaan työtetään työllisyysohjelmaa.

Valtiontalouden menosopeutus päätökset
ovat olleet hallituksessa vaikeita. Juuri päättynyt
edellinen istunto osoittaa, että nyt eduskunta on
samojen vaikeitten ratkaisujen edessä. Menoso-
peutus päätösten perustelut ovat kuitenkin niin
vankkumattomat, että ne on syytä vielä kertaal-
leen käydä läpi:

1) Mitä suuremmaksi valtion velka kasvaa,
sitä suuremman osan korot lohkaisevat budjetis-

ta ja sitä vähemmän jää rahaa nykyisten tehtä-
vien hoitamiseen.

2) Mikäli velkaantumisen kasvun taittamista
vielä lykättäisiin eikä näitä menosopeutus pää-
töksiä täällä esiteltäisi, sitä suurempia sosiaali-
turvan ja palvelujen leikkauksia tarvittaisiin, kun
rahat ovat yksinkertaisesti loppu.

3) Menosäästöt ovat ainoa keino julkisten pal-
velujen ja sosiaaliturvan kohtuullisen tason säi-
lyttämisessä nyt ja tulevaisuudessa.

Valtiontalouden neljän vuoden säästöohjelma
on päätetty, ja se on nyt eduskunnan käsissä.
Hallituksen näkökulmasta edessä ovat useat ra-
kenteelliset uudistukset, joilla valtion ja kuntien
välisiä suhteita, kotitalouksien tulonsiirtoja ja
elinkeinojen tukemiseen suunnattavia varoja
muotoillaan siten, että ne mahdollistavat terveen
taloudellisen kehityksen, yhteisvastuun, huolen-
pidon ja tehokkaan hallinnon.

Aikaansaatu tulopoliittinen kokonaisratkaisu
tukee talouden vakautta ja ennustettavuutta.
Myös Suomen Pankin päätös alentaa korkoa
tukee samaa tavoitetta. Pitkävaikutteisten pää-
tösten, kuten asuntoinvestointien tai yritysten
investointien, kannalta pitkät korot ovat avain-
asemassa. Pitkät korot ovat laskeneet niin, että
tänään ne ovat piirun verran päälle 8 prosenttia.
Koroilla, jos millä, on erittäin suuri ja suora
yhteys työllisyyskehitykseen.

Hallituksen talouspolitiikan tavoite numero
yksi on työllisyyden parantaminen. Tämä tavoite
on tuotu selvästi julki muun muassa äsken val-
mistuneessa lähentymisohjelmassa, joka on esi-
tely tai esitellään Euroopan talous- ja rahaliiton
valmistelutyössä.

Työministeriö on asettanut hallituksessa käy-
dyn keskustelun pohjalta erityisen työllisyystyö-
ryhmän. Työryhmä tulee jättämään mietintönsä
tämän kuun lopussa, ja hallitus omalta osaltaan
ryhtyy välittömästi toteuttamaan tarvittavia lisä-
toimenpiteitä työllisyyden kohentamiseksi.

Me tarvitsemme suurtyöttömyyden nujerta-
miseksi nyt paitsi nopeata talouskasvua myös
tiukkaa kiinnipitämistä siitä valtiontalouden ta-
sapainottamistavoitteesta, josta hallitus jo viime
keväänä selkeästi periaatteellisella tasolla on so-
pinut ja jonka nyt se on myös käytännössä to-
teuttanut.

Samoin on perusteltua, että kaikkein vaikeim-
massa asemassa olevia toimialoja — sillä talou-
den elpymisestä yksi on poissa, nimittäin raken-
nusala — tuetaan sopivissa kohdin ja oikea-ai-
kaisesti. Niinpä useat lisätalousarvioesitykseen
liittyvät menojen lisäykset tähtäävätkin talonra-

kennus- sekä maa- ja vesirakennusalan nopeaan elpymiseen.

Nyt eduskunnalle annettu lisätalousarvioesitys on ilman nettolainanottoa 4,7 miljardia markkaa ylijäämäinen. Edellisen kerran ylijäämäinen lisätalousarvio voitiin antaa vuonna 1989. Muut lisätalousarviot 90-luvun alkupuoliskolla on pitänyt tasapainottaa velkaa lisäämällä. Nyt syntyvän ylijäämän määrällä esitetään supistettavaksi kuluvan vuoden nettolainanottoa. Valtion velkaantuminen suhteessa bruttokansantuotteeseen alenee tämän johdosta aikaisemmin arvioidusta lähes prosenttiyksiköllä. Silti on huomattava, että tämänkin lisätalousarvioesityksen jälkeen valtion talousarvion tasapainottamiseen tarvitaan edelleen 56 miljardin markan nettolainanotto. On myös toisaalta korostettava, että syntyvä ylijäämä johtuu tulojen aikaistumisesta arvioituun nähden ja osaa siitä vastaavat ylimääräiset korkomenot lähivuosina. Kyse ei siis ole aidosti valtiontalouden väljentymisestä.

Vielä äskeiseen keskusteluun viitaten, jossa puhuttiin eläkkeistä ja sairausvakuutuksen päivärahoista: Ei yksikään kotitalous, ei yksikään yritys, ei yksikään kunta eikä siis myöskään valtio voi elää päivästä toiseen rahoittamalla jokapäiväisiä menoja kolmanneksen verran velalla. Näin nyt kuitenkin tästäkin myönteisestä lisätalousarvioesityksestä huolimatta menojen osalta on kysymys, vaikka tulot ovatkin kasvaneet.

Lisätalousarvioesityksessä esitetään valtion menoihin noin 3,4 miljardin markan lisäyksiä. Lähtökohdanta menojen muutoksia harkittaessa on ollut hyvin tiukasta menokurista kiinni pitäminen. Tämä on merkinnyt käytännössä sitä, että määrärahojen lisäyksiä esitetään lähinnä hallituksen asettamien työllistämistavoitteiden täysimääräisen toteutumisen varmistamiseksi ja joihinkin muihin välttämättömiin menoihin.

Palkkaperusteisiin työllistämismäärärahoihin esitetyillä yhteensä 173 miljoonan markan lisäyksillä pyritään siihen, että hallituksen asettamaan tavoitteeseen keskimäärin 125 000 työttömän työllistämiseksi työvoimapolitiisilla toimenpiteillä päästään jo tänä vuonna. Lähinnä rakennusalan työllisyyden kohentamiseksi esitetään myös lisäyksiä korjaustoiminnan, rakentamisen, työllisyysinvestointien sekä rata- ja tieverkon kehittämisen määrärahoihin.

Työttömyysturvan ja työmarkkinatuen määrärahoihin ehdotetut muutokset johtuvat pääasiassa siitä, että työttömiä on siirtynyt työttömyysturvan peruspäivärahan piiristä työmarkkinatuelle enemmän kuin varsinaisessa talousar-

viossa oletettiin. Koska työttömien määrä on pysynyt korkeana, määrärahoihin joudutaan lisäksi esittämään lisäystä myös nettomääräisesti.

Vajaan miljardin lisäys johtuu valtion velan korkomenojen lisääntymisestä aiemmin arvioidusta. Tämä on suoraa seurausta siitä, että valtion velkasalkun kokonaisuudessa kotimainen velanotto on nostanut painoarvoansa.

Muut huomattavat määrärahojen lisäykset aiheutuvat entisen Neuvostoliiton takuista aiheutuneiden korvausten maksamisesta sekä Suomen ja Venäjän välisen velkojen konvertointisopimuksen mukaisista järjestelyistä.

Tuloarvion lisäykseksi arvioidaan kertyvän 8,1 miljardia markkaa. Tulo- ja varallisuusveron tuoton arvioidaan tänä vuonna muodostuvan 2,8 miljardia markkaa aikaisemmin arvioitua suuremmaksi. Tämä johtuu siitä, että valtion osuus vuodelta 1994 maksettavista ennakonpaltuksista on jäämässä vastaavasti saman verran aiempaa arvioitua pienemmäksi. Vuonna 1994 uusi pääomatuloverojärjestelmä oli voimassa toista vuotta. Huomattavin muutos aiemman verrattuna oli se, että vuonna 1994 myös enakkoperintä toteutettiin ensimmäistä kertaa uuden pääomatuloverojärjestelmän mukaisesti. Uuden järjestelmän mukaisia pohjatietoja ei kuitenkaan vielä ollut enakkoperinnässä käytettävissä. Suurin osa tuloista, jotka eivät ole ollenkaan enakkoperinnän piirissä, muodostuu yksinomaan valtiolle verotuloja kerryttävistä pääomatuloista. Nykyinen tilitysjärjestelmä aikaistaa näiden verotulojen kertymää valtion kassaan tavalla, jota ei ole osattu ottaa huomioon. Tuotoarvion nousu johtuu siis verotulojen aikaistumisesta. Pääomaverotulon kertymäarvio ei siinänsä ole muuttunut.

Koska nykyinen tilitysjärjestelmä perustuu aiempaan verojärjestelmään, se ei täysin pysty ottamaan huomioon uuden järjestelmän mukaisia rakenteellisia muutoksia. Valtiovarainministeriössä ja verohallituksessa onkin tarkoitus käynnistää selvitystyö tilitysjärjestelmän uudistamiseksi siten, että se vastaisi nykyisen eriytetyn tuloverojärjestelmän asettamia vaatimuksia ja edesauttaisi verotulojen entistä oikea-aikaisempaa ja osuvampaa tilittämistä veronsaajille. Tässä yhteydessä voi myöskin mainita siitä, että verotusmenettelyyn liittyvässä lainsäädännössä on tähän liittyviä, oikea-aikaistamiseen tähtäviä ehdotuksia.

Hallituksen harjoittama talouspolitiikka on näkynyt rahamarkkinoilla korkotason alentumisena. Tätä ovat tukeneet tehdyt budjettipäätök-

set ja nyt satamaan saatu tulopoliittinen kokonaisratkaisu. Korkotason alentumisen seurauksena valtion nettorahoitustarpeesta on poikkeuksellisen paljon voitu rahoittaa markkamääräisellä lainanotolla. Tämä on ollut tavoitteena valtion lainanotossa aiemminkin, mutta siitä ei ole voitu kuin haaveilla aikaisempina vuosina. Syyskuun loppuun mennessä markkamääräisellä lainanotolla on katettu valtion kuluvan vuoden nettolainanottotarpeesta noin 93 prosenttia. Aiemmin tällä vuosikymmenellä valtio on saanut katetuksi nettorahoitustarpeestaan markkamääräisellä lainanotolla parhaimmillaan noin 47 prosenttia. Se oli vuonna 1991.

Myönteisestä ja kauan tavoitellusta kehityksestä on aiheutunut ennakoimattomia budjetointiongelmia valtion markkamääräiseen lainanottoon liittyvien tulovaikutusten johdosta. Valtion vuosina 92—94 liikkeeseen laskemissa sarjaobligatioissa on kiinteät nimelliskorot ja eräpäivät. Kuluvana vuonna eniten myydyin lainan nimelliskorko on 10 prosenttia ja toiseksi eniten myydyin 11. Kun mainittuja lainoja myydään nykyisellä markkinakorkotasolla, joka on 7—8 prosenttia, valtiolle syntyy kurssivoittoa. Kurssivoitto kirjataan nykyisen budjetointikäytännön mukaan valtion tuloksi. Kurssivoitto on kuitenkin luonteeltaan korkomenojen vähenyserä, koska tulevina vuosina sijoittaja saa sijoittamalleen nimellismäärälleen tulevina koronmaksupäivinä nimelliskoron mukaisen koron. Tältäkin osin on syytä muuttaa budjetointitekniikkaa siten, että se tulee nettopohjaiseksi. Nimittäin tämä ”tulo” tulee myöhemmin näkymään menoina, kun näitä obligatioita lunastetaan.

Kiinteistä lainojen liikkeeseenlaskupäivistä on puolestaan aiheutunut korkotuloja obligatioista. Kun laina ostetaan jonakin muuna ajankohtana kuin koronmaksupäivänä, joutuu sijoittaja suorittamaan valtiolle kertyneen koron ostopäivän ja edellisen koronmaksupäivän väliseltä ajalta. Sijoittaja saa sittemmin koron koko vuodelta lainan koronmaksupäivänä.

Mutkikkaalta kuulostavia asioita, mutta toden totta kysymys ei ole siitä, että olisi tullut hurjasti väljyyttä talousarvioon, vaan päinvastoin kysymys on enemmän siitä, että tulot ovat aikaistuneet ja toisaalta obligatioiden hyvä myyntimenestys tuottaa nyt näennäisiä voittoja, jotka kuitenkin näkyvät muutaman vuoden päästä menoina.

Muutoin lisäbudjetin tulot ovat tavanomaisia tuottoarvioiden tarkistuksia, jotka on voitu teh-

dä toteutuneesta kehityksestä saatujen tietojen perusteella. Siellähän näkyy se, että suinkaan kaikki verotulot eivät kerry. Muun muassa on monia sellaisia perinteisiä verokohteita, joista on toivottu tulevan valtion kassaan rahaa, jota nyt ei kuitenkaan tule.

Arvoisa puhemies! Pyydän, että puheenvuoroni ruotsinnot liitetään pöytäkirjaan.

Ministeri Alhon puhe on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Regeringen förelägger riksdagen den tredje tilläggsbudgetpropositionen för 1995 i en situation där utsikterna för den ekonomiska politiken är på väg att klarna på allvar. Under de sex månader som gått sedan regeringen tillträdde har det beslutats om utgiftsinbesparingar i statsekonomi och åstadkommit en inkomstpolitisk uppgörelse, och som bäst bereds ett sysselsättningsprogram.

För regeringen har besluten om utgiftsanpassning varit svåra. Nu står riksdagen inför samma svåra avgöranden. Motiven för besluten om utgiftsanpassning är dock så tryggliga att det är skäl att repetera dem:

1) Ju mer statsskulden sväller, desto större är den del av budgeten som räntorna slukar och desto mindre pengar återstår för skötseln av de nuvarande uppgifterna.

2) Om den vändpunkt där skuldsättningen inte längre växer sköts fram, skulle större nedskärningar i socialskyddet och servicen behövas, när pengarna helt enkelt är slut.

3) Utgiftsinbesparingar är det enda sättet att bibehålla den offentliga servicen och socialskyddet på en skälig nivå nu och i framtiden.

Beslutet om det fyraåriga sparprogrammet för statsekonomi är nu klart. Vi står inför många omstruktureringar genom vilka förhållandena mellan stat och kommun, hushållens inkomstöverföringar och medlen för stödet till näringarna utformas så, att de möjliggör en sund ekonomisk utveckling, omsorg och effektiv förvaltning samt gemensamt ansvar.

Den inkomstpolitiska helhetsuppgörelsen stöder den ekonomiska stabiliteten och förutsägbarheten. Också Finlands Banks beslut att sänka räntan stöder samma mål. Med tanke på de beslut som har en lång verkningstid, såsom beslut om bostadsinvesteringar och företagens investeringar, intar de långa räntorna en nyckelposition. De långa räntorna har sjunkit och är i dag aningen ovanför åttaprocentstrecket. Räntorna har

ett mycket starkt samband med sysselsättningens utveckling.

Regeringens mål nummer ett för den ekonomiska politiken är att förbättra sysselsättningen. Det här målet fördes tydligt fram bl.a. i det konvergensprogram som nyligen färdigställdes, och arbetsministeriet tillsatte en särskild sysselsättningsarbetsgrupp utgående från den diskussion regeringen hade fört. Arbetsgruppen avger sitt betänkande i slutet av den här månaden, och regeringen börjar omedelbart vidta de tilläggsåtgärder som behövs för att förbättra sysselsättningen.

För att knäcka massarbetslösheten behöver vi nu inte bara en snabb ekonomisk tillväxt utan också en fast inriktning på det mål att balansera statsekonomi, som regeringen redan i våras entydigt kom överens om och även genomfört i praktiken. Likaså är det motiverat att de näringsgrenar som har det allra besvärligast, till exempel byggbranschen, stöds där så är lämpligt och vid rätt tid. Därför syftar många av utgiftsökningarna i tilläggsbudgetpropositionen till att husbyggnads- samt jord- och vattenbyggnadsbranschen snabbt skall återhämta sig.

Den tilläggsbudgetproposition som nu avläts till riksdagen har ett överskott på 4,7 miljarder mark utan nettoupplåning. Senast kunde en överbalanserad tilläggsbudget avläsas 1989. Under 90-talets första hälft har det varit nödvändigt att balansera de andra tilläggsbudgeterna genom ökad upplåning. Det överskott som nu uppstår föreslås bli använt till en minskning av nettoupplåningen för innevarande år. Statens skuldsättning i förhållande till bruttonationalprodukten sjunker med anledning härav med nästan en procentenhet jämfört med tidigare prognoser. Trots det bör man notera att en nettoupplåning om 56 miljarder mark behövs för balansering av statsbudgeten också efter den här tilläggsbudgetpropositionen. Å andra sidan bör det också framhållas att det överskott som uppstår beror på att vissa inkomster inflyter tidigare än väntat och att en del av överskottet uppvägs av extra ränteutgifter under de närmaste åren. Det är alltså inte fråga om att statsekonomi nu de facto skulle ge mera spelrum än förr.

Apropå debatten här tidigare om pensioner och dagpenningar inom sjukförsäkringen vill jag ytterligare påpeka följande: inget hushåll, inget företag, inte en enda kommun, och således inte heller staten kan i all evighet finansiera en tredjedel av sina dagliga utgifter med lån. Och det är just det vi gör med våra utgifter, trots den positi-

va trenden i denna tilläggsbudgetproposition och trots att inkomsterna har ökat.

I tilläggsbudgetpropositionen föreslås en ökning av statsutgifterna om cirka 3,4 miljarder mark. Bedömningen av utgiftsändringarna har utgått från en stram utgiftsdisciplin. I praktiken har det betydtt att tilläggsanslag föreslås närmast för säkerställande av att regeringens sysselsättningsmål uppnås fullt ut samt för vissa andra nödvändiga utgifter.

Avsikten med de tillägg på sammanlagt 173 miljoner mark, som föreslås i samband med de lönebaserade sysselsättningsanslagen, är att det redan i år skall gå att nå regeringens mål att sysselsätta i genomsnitt 125 000 arbetslösa genom sysselsättningspolitiska åtgärder. I avsikt att förbättra sysselsättningen närmast inom byggbranschen föreslås också höjningar av anslagen för reparationer, byggande, sysselsättningsinvesteringar samt utvecklande av ban- och vägnätet.

De förändringar som föreslås i fråga om anslagen för utkomstskydd för arbetslösa och arbetsmarknadsstöd beror i huvudsak på att de arbetslösa som inte längre får grunddagpenning utan numera lyfter arbetsmarknadsstöd är fler än det antogs i den ordinarie budgeten. Eftersom antalet arbetslösa fortfarande är stort är det dessutom nödvändigt att föreslå en nettoanslagshöjning.

En knapp miljard av ökningen beror på att ränteutgifterna för statsskulden har ökat i jämförelse med prognoserna. Andra betydande tilläggsanslag föranleds av betalningen av ersättningar för garantier som gällt det forna Sovjetunionen och arrangemang som följer av avtalet om konvertering av skulder mellan Finland och Ryssland.

Inkomststaten beräknas öka med 8,1 miljarder mark. Inkomst- och förmögenhetsskatten väntas i år inbringa 2,8 miljarder mark mera än det tidigare beräknades. Det beror på att statens andel av förskottsåterbäringarna för 1994 håller på att bli lika mycket mindre än väntat. År 1994 var det nya systemet med skatt på kapitalinkomster i bruk andra året i följd. Den främsta förändringen var att också förskottsuppbörden 1994 första gången skedde i enlighet med det nya kapitalinkomstskattesystemet. Basuppgifter enligt det nya systemet fanns dock inte ännu att tillgå vid förskottsuppbörden. Största delen av de inkomster som inte alls omfattas av förskottsuppbörd består av kapitalinkomster som inbringar skatteinkomster uteslutande för staten. Det nuvarande redovisningssystemet innebär att de här

skatteinkomsterna flyter in i statskassan tidigare än förr, vilket inte har kunnat beaktas. Höjningen av intäktsprognosen beror alltså på en tidigare reläggning av skatteinkomsterna. Prognosen för det belopp som flyter in i form av kapitalskatteinkomster har inte förändrats i och för sig.

Eftersom det nuvarande redovisningssystemet baserar sig på det tidigare skattesystemet kan det inte till alla delar beakta de strukturella förändringar som följer av det nya systemet. Finansministeriet och skattestyrelsen har därför för avsikt att inleda ett utredningsarbete för förnyande av redovisningssystemet så, att det kommer att motsvara de krav som det nuvarande differentierade inkomstskattesystemet ställer och bidrar till att skatteinkomsterna kan redovisas till skattetagarna träffsäkrare än förr och vid en tidpunkt som ligger rättare.

I detta sammanhang kan det även nämnas att i lagstiftningen, som ansluter sig till beskattningsförfarandet, ingår förslag i syfte att få beskattningen utförd i rätt tid.

Regeringens ekonomiska politik har gett utslag på penningmarknaden i form av en lägre räntenivå. Detta har stötts av budgetbesluten och av den inkomstpolitiska helhetslösning som nu har bragts i hamn. Till följd av att räntenivån har sjunkit har en exceptionellt stor del av statens nettofinansieringsbehov gått att finansiera med upplåning i markbelopp. Det här har också tidigare varit ett mål för den statliga upplåningen, men under de gångna åren har det målet varit ouppnåeligt. Fram till utgången av september har upplåningen i markbelopp täckt omkring 93 procent av statens nettoupplåningsbehov för innevarande år. Tidigare under det här årtiondet har staten när det varit som bäst, år 1991, förmått täcka cirka 47 procent av sitt nettofinansieringsbehov med upplåning i markbelopp.

Den positiva och länge eftersträlvade utvecklingen har medfört oförutsedda budgeteringsproblem med anledning av de inkomstverkningsar som hänför sig till statens upplåning i markbelopp. De serieobligationer som staten emitterade under 1992—1994 upptar fasta nominella räntor och förfallodagar. Den nominella räntan på det lån som under innevarande år har sålts mest är 10 procent, medan den är 11 procent i fråga om det lån som sålts nästmest.

Då de här lånen säljs på nuvarande marknadsräntenivå (8—7 procent) uppkommer kursvinster för staten. Enligt nuvarande budgeteringspraxis bokförs kursvinster som inkomst för staten. Kursvinsterna är dock till sin natur ett ränte-

utgiftsavdrag, eftersom placerarna under de kommande årens räntebetalningsdagar på sitt nominella investerade belopp får en ränta som motsvarar den nominella räntan. Också på denna punkt finns det skäl för att ändra budgeteringstekniken så, att den blir nettobaserad. På så vis kommer denna inkomst att senare synas i form av utgifter när dessa obligationer löses in.

De fasta emissionsdagarna för lån har åter medfört ränteinkomster för obligationerna. När ett lån köps vid någon annan tidpunkt än på räntebetalningsdagen blir placeraren tvungen att till staten betala den upplupna räntan för tiden mellan köpdagen och föregående räntebetalningsdag. Placeraren får senare räntan för hela året den dag då låneräntan betalas.

Det här låter invecklat, men de facto är det inte fråga om att det skulle ha uppstått överdrivet spelrum i budgeten. Tvärtom är det mera fråga om att inkomsterna flyter in tidigare. Å andra sidan inbringar den framgångsrika försäljningen av obligationer skenbara vinster, som dock syns i form av utgifter efter några år.

I övrigt är inkomsterna i tilläggsbudgeten sedvanliga justeringar av intäktsuppskattningarna som har kunnat göras på grundval av uppgifter om den faktiska utvecklingen. Där syns det att ingalunda alla skatteintäkter flyter in. Bl.a. finns det många sådana traditionella beskattningsobjekt, som man hade hoppats att skulle hämta pengar till statskassan, men som inte gör det.

Ed. A la - Nissilä (vastauspuehenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli hyvä, että ministeri esitteli lisätalousarviota.

Puuttuisin ensinnäkin tuottoarvioihin. Kun keväällä käsitelimme toista lisätalousarviota, pyrittiin selvittämään valtiovarainministeriön vero-osaston suunnalta, mikä on tulo- ja varallisuusveron todellinen tuottoarvo. Mielestäni oli silloin jo nähtävissä, että siellä on 2 miljardin aukko ennakoissa, mutta se silloin kiistettiin. Nyt täällä on tullut 2,8 miljardia lisätuloja. Tämä mielestäni olisi pitänyt jo aikaisemminkin voida budjetoida. Yhdyn sinä ministerin näkemykseen, että sarjaobligatioiden tuotto ja tuloutus on sellaista budjettikäytäntöä, mistä täytyy päästää eroon ja kirjauskäytäntöä korjata.

Arvoisa puhemies! Jään kysymään, miksi lisätalousarviossa avataan uusia suuria tiehankkeita, kuten Kehä II. Samaan aikaan myöskin Tampere — Helsinki-ratayhteyteen satsataan. Samaan aikaan, kun avataan tällainen uusi tiehanke, meillä on yksityistiejärjestelmä romuttumas-

sa ja monia vuorossa olevia hankkeita maakunnissa jää kesken. Nyt, kun liikenneministeri on paikalla, jään ihmettelemään, miksi Turku — Toijala-radan sähköistäminen on lykkääntynyt eikä ole tässä talousarviossa, niin kuin sen piti olla. Minkä takia pitää aloittaa uusi suuri tiehanke, joka kytkee valtion menot moniksi moniksi vuosiksi eteenpäin, kun on jo näitä putkessa olevia hankkeita toisaalta taas lykkääntymässä? Viittaisin pienenä yksityiskohtana siihen, että yksityistiejärjestelmä samaan aikaan romuttuu.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin täytyy sanoa se, että totta kai täytyy olla iloinen siitä, että on ylijäämäinen lisätalousarvio. (Ed. Aittoniemi: Ei ole hallituksen ansio!) Aioin juuri sanoa, että varmaan keskustapuolueen ed. Aittoniemi väittää sen niinpäin, että tämä on opposition ansiota; velatkin tuntuvat saamisilta, kun kuunnellaan jonkin aikaa ed. Sulo Aittoniemen puheita. — Mutta joka tapauksessa positiivinen viesti on se, että talousarvio on ylijäämäinen.

Toinen ehkä merkittävä positiivinen viesti oli tänä päivänä se, että pk-yritykset kokevat, että voivat ehkä työllistää jopa 140 000 ihmistä noin puolen vuoden periodilla, mikä on erittäin merkittävä osoitus siitä, että toisaalta talouspolitiikka on ollut joiltakin osin onnistunutta.

Mutta yksi kysymys herää tietenkin, kun lisätalousarviota katsoo. On totta, että siellä on eriluonteisia tulonmuodostuksia, on kertaluonteisia, jatkuvaluonteisia. Nyt on ehkä, vaikka ei kyselytunnin paikka olekaan, kumminkin kysymys paikallaan: Ei kai kamreeritalous ole saamassa kumminkaan voimaa, kun verrataan, kumpi on viisaampaa, velanmaksun aikataulun nopeuttaminen vai terveen työllistämisen suosiminen? Viittaan pk-yrityksien tutkimiseen ja tulevaan Sorsan raporttiin, joka toivottavasti pitää konkreettisia esityksiä sisällään liittyen myös pk-sektoriin. Olisiko viisaampaa sittenkin ollut käyttää rahaa nimenomaan tämän suunnan yhä suurempaan painottamiseen?

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täytyy valaa hiukan kylmää vettä niskaan. Nimittäin jos todellista ylijäämää on, on itsestään selvää, että se on edellisen hallituksen taloudellisten toimintojen tulosta. Ei tämä hallitus ole tehnyt mitään sellaista, mikä aiheuttaisi valtiolle lisätuloja ja tulojen ylijäämää.

Mutta lisäbudjetissa lukee heti toisessa kappa-

leessa: ”Kasvu laajentuu voimistuvasti kotimarkkinasektorille - -”. Rouva puhemies, ei laajennu. Kaiken lisäksi vienti hiipuu koko ajan ja kotimarkkinasektorilla ei tapahdu sellaista positiivista kulutuksen ja ostovoiman lisäystä, joka olisi välttämätön, jotta tämän maan talous lähtisi pyörimään. Päinvastoin vienti alkaa hiipua ja kun kotimarkkinoilta ei tule lisäpotkua, se merkitsee valitettavasti, sitä emme kukaan toivo, merkittävää työttömyyden lisääntymistä.

Tässä on puhuttu maarakennustöistä, mm. Iittala — Kulju-työstä. Täytyy lausua kiitokset liikenneministerille, että siellä on puuhailtu sillä tavalla, että tämä raha on tänne saatu. Se on meillä Hämeessä erittäin tärkeä asia. Mutta maarakennustyöt työllistävät hyvin vähän. Minä sanon, että jos Iittala — Kulju-tiellä on sata henkilöä työssä plus koneet, se on siinä. Ne eivät työllistä tänä päivänä yhtään mitään.

Mitä tulee sitten, ministeri Alho, siihen, että lainoitusta on saatu kotimaasta, sillä on hyvin negatiivinen vaikutus sikäli, että sillä imuroidaan kotimaasta kaikki ylimääräiset varat, jotka muuten ehkä olisivat investoinneissa ja kulutuksessa kotimaassa. Nyt Viinanen imuroi rahat valtion menoihin, joilla ei kuitenkaan saada työllisyyttä aikaan.

Nämä neljä asiaa täytyy heti korjata, ettei lähdetä menemään väärille raiteille tässä asiassa.

Ed. R. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä aika mielenkiintoisella tavalla jatkuu keskustelu siitä, että kaikki paha, mitä edellisellä kaudella tapahtui, oli Holkerin hallituksen ansiota, ja kaikki se hyvä, mitä tämän hallituksen aikana tapahtuu, on Ahon hallituksen ansiota. Ed. Sulo Aittoniemi oivallisesti tämän edellisessä puheenvuorossaan todisti.

Ed. Ala-Nissilälle haluaisin todeta, että se ei ole mikään uusi hanke, kun Iittalasta jatketaan moottoritietä Tampereelle. Se on keskeneräinen hanke, jonka jatkaminen turvataan. Aivan hölmöläisten hommaa olisi ollut, että se tienpätkä olisi jätetty sinne keskelle peltoa johtamatta mihinkään. Tämä jos mikä on järkevää talouspolitiikkaa ja asioitten hoitamista. Minäkin haluan liikenneministeriölle tästä lausua kiitokset ja todeta ed. Aittoniemen puheen johdosta vielä sen, että tämä ei ole pelkästään hämäläisille tärkeä hanke. Tämä on tärkeä hanke koko Suomelle, koska Pirkkanmaan ja Tampereen talousalue on yksi niitä alueita, jotka pitävät suomalaista hyvinvointia pystyssä, ja siihen tarvitaan hyviä liikennoolosuhteita.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Korhoselle ensin sanoisin, että kun iloitsette ylijäämäisyydestä, ette ehkä ihan kuunnellut tarkkaan, mitä ministeri Alho puheenvuorossaan sanoi. Yli 3 miljardin markan sekalaiset tulot eivät ole mitä tahansa sekalaista tuloa vaan sitä, minkä ministeri selvitti, sitä tuloa, jonka kääntöpuoli on siinä, että seuraavien vuosien aikana, kun nämä lainat on muutettu kotimaisiksi, korkomenot kasvavat miljardimäärin verrattuna vaihtoehtoiseen tiehen. Tätähän, ed. Korhonen, tämä kohta lisäbudjetissa merkitsee.

Pääsanomani kuitenkin liittyy ministeri Alhon puheenvuoroon, siihen, että pitkin syksyä tässä salissa hallituksen toimesta on monta kertaa kerrottu, että työllisyysbudjetti tulee myöhemmin, se on hallituksen kolmas lisäbudjettiesitys. Nyt meillä on tämä lisäbudjettiesitys käsisämme, mutta on tavattoman vaikea nähdä, mikä tässä on sitä työllisyyden parantamiseen tähtäävää. Eivät nämä vanhat konvertoinnit ja Neuvostoliiton aikaisten takuiden maksamiset työllisyyttä juuri auta. Ne ovat yksittäiset suurimmat menoerät. Päävastoin tällä on monia toimia, jotka iskevät työllistävää pk-sektoria vasten kasvoja.

Hallituksen säästöohjelma oli psykologinen isku sille kansanosalle, joka kuluttaa välttämättömyyshyödykkeitä. Nyt tässäkään lisäbudjetissa ei toivoa, ei valoa näy tälle väestöosalle. Kotimainen kulutuskysyntä ei tällä menolla lähde liikkeelle toivotulla tavalla eikä työllisyys tällä tavalla parane.

Toinen tärkeä asia: työllistämiskynnyksen madaltamiseenkaan, joka on kaiken a ja o työllisyyden parantamiseksi, ei tässä esityksessä oikeastaan esitetä ensimmäistäkään mainittavaa tointa. Pelkään, että tämä esitys muodostuu toiseksi psykologiseksi iskuksi, vähän pienemmäksi kylläkin ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

P u h u j a : ... ja estää sen perinnön hyvän hoidon, minkä ...

Ed. M a n n i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aluksi totean, että on turha kiistellä siitä, kelle kunnia kuuluu. Jokainen sisälukutaitoinen voi todeta budjettiesityksestä, että summa johtuu vuoden 1994 verotuksessa olleesta virheellisestä jakosuhteesta. Tietävästi Lippo-

sen hallituksella ei ollut mitään tekemistä vuoden 1994 verojen kanssa.

Haluan tiedustella valtiovarainministeri Alhola: Onko selvityksiä tai tietoa siitä, kun jakosuhte on nyt osoittautunut vääräksi, missä määrin tietoisesti verosuunnittelun avulla tuloveroja on siirretty alhaisemman kannan, pääomaverotuksen, puolelle ja onko toteutumassa se pelko, jota kunnissa koettiin juuri verouudistuksen yhteydessä siitä, että kuntien verotulot vuotavat pääomatuloverotuksen suuntaan? Koska pääomatulon verot menevät yksistään valtiolle, se vaikuttaa negatiivisesti tietenkin kuntien tulopohjan kehitykseen jatkossa.

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Ensimmäkin siihen, mikä on kotimarkkinoiden tilanne. On tietysti totta, että kotimarkkinoiden elpyminen on ollut odotettua hitaampaa. Mutta onko kysymys siitä, että hallituksen menosopeutus-päätökset ovat olleet isku kotimarkkinoita kohtaan? Voi olla myös niin, mutta uskon, että silläkin on merkitystä, että kansalaiset eivät tällä hetkellä ota velkaa, vaikka pankit kovin mielellään kansalaisille lainaa antaisivatkin. Jos katsoo esimerkiksi pankkien tilannetta, niin korkokatteethan ovat hyvin vähäiset ja oikeastaan harvalla pankilla on hyvä tilanne. Se johtuu kai siitä, että ihmiset muistavat hyvin, mitä ylipääntänsä kulutushysterian aika 80-luvun lopulla merkitsi. Eli laman varjo on niin pitkä, että ihmiset ovat varovaisia. Siitä huolimatta rohkenen sanoa, että joitakin merkkejä myönteisestä on näköpiirissä. Uskon, että erityisesti korkotekijällä on vastaisuudessa merkitystä esimerkiksi asuntokaupalle.

Ed. Aittoniemelle rohkenen sanoa myös esimerkin, että muun muassa henkilöautojen rekisteröiminen on kääntynyt nousuun. Toisin sanoen ainakin jotkut uskaltavat ostaa nyt myös autoja, mikä kai osoittaa, että kotimarkkinoilla elpymistä on tapahtumassa. (Ed. Pekkarinen: Niillä, joiden verotusta te kevennätte!) — Vai niin! Kyllä minusta tuntuu, että Suomessa aika monet käyttävät autoa tulotasosta riippumatta.

Sitten vielä toinen asia, joka liittyy kotimarkkinatilanteseen. On varmasti meidän kaikkien tiedossa, että rakentamisen lama on kaikkein syvin. Tästä syystä minä en suinkaan vähätelisi niitä toimia, joita tässä kolmannessa lisäbudjetissa juuri rakentamisalan, niin maarakentamisen, tierakentamisen kuin peruskorjauksenkin, osalla tehdään. 170 miljoonan markan panostus peruskorjaukseen merkitsee esimerkiksi, että saamme

kokonaista 1,7 miljardin arvoisen investointitason. Se on hyvin työllistävää ja sillä on merkitystä. Enkä suinkaan pitäisi vähäarvoisena sitä, että aktiivisen työvoimapolitiikan keinot voidaan nyt virittää yläkanttiinsa. Se edellyttää toki työvoimahallinnolta erinomaista kykyä ottaa vastaan tämä haaste.

Sitä vastoin en voi ymmärtää sitä, että ed. Pekkarinen ihmettelee, että täällä ei ole mitään muita toimia, kun juuri keskusta on sanonut, että keinotekoisia työllistämisesityksiä ei tänne pitäisikään sisällyttää. Tässähän lähdetään siitä, että terve talouskehitys, valtionvelan taittuminen, varmuuden lisääminen työmarkkinoilla, ennustettavuus taloudessa, ne kaikki yhdessä, vaikuttavat siihen, että myös työllisyys alkaa elpyä. Olen esimerkiksi sitä mieltä, että tulopoliittisella sopimuksella on tässä suhteessa paljon enemmän merkitystä kuin esimerkiksi sillä, pannaanko jokin markka jonnekkin lisää.

Ed. M. Korhonen tiedusteli, onko tämä ollut väärä tilanne tehdä kaikkien kannalta hyvin vaikeita menosopeutuspäätöksiä, kun kuitenkin näyttäisi siltä, että tulokertymä on näinkin hyvä. Ensinnäkin, meillä on todellakin uusi pääomaverojärjestelmä, eikä oikeastaan voi sanoa, että olisi tapahtunut virhe, vaan kyse on ollut uudesta järjestelmästä aiheutuva arvioinnin vaikeus, josta nyt aiheutuu se, että osa näistä tuotoista aikaistuu, ja näyttää myös kyllä siltä, että ensi vuoden tulo- ja varallisuusveron tuottoarvio näiden tietojen perusteella on myös liian alhainen, sitä emme kiistä.

Miksi kuitenkin nämä sopeutuspäätökset tehdään tässä suhdannetilanteessa? Juuri sen vuoksi, että silloin, kun vienti vetää ja talous kasvaa nopeasti, on viisainta tehdä menojen rakenteisiin vaikuttavia säästöpäätöksiä, jotta sitten, kun todella on ahtaat ajat, on myös mahdollisuus vaikkapa valtion velanottoa hienoisesti kasvattamalla saada positiivista vaikutusta kansantalouteen.

Joka tapauksessa me kaikki tiedämme, että valtionvelan määrä on kasvanut niin valtaiseksi, että tälle tilanteelle ei ole mitään vaihtoehtoa. Korot ovat kasvaneet budjetin toiseksi suurimmaksi menoeräksi. Ne raskuttavat yötä päivää väsymättä eivätkä anna meille rauhaa edes tämänkään eduskuntakeskustelun aikana.

Mitä tulee tiehankkeisiin, ne ovat, kuten sanoin, rakentamisen elvyttämisen osa, ja hankkeet ovat erinomaisen perusteltuja kaikki kolme. Jos katsotaan tosiaankin liikennemääriä — nimittäin olisi mukavaa, että teillä olisi myös lii-

kennettä, kun sellaisia tehdään — nämä hankkeet pitävät erinomaisen hyvin puolensa ja vastaavat täysin sitä tärkeysjärjestystä, joka pitää olla.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä yksi ainoa kommentti, varsinaisessa puheenvuorossa vähän enemmän. Kommenttini liittyy siihen, kun ministeri sanoi, että kulutuskysyntä ei nyt vain meinaa lähteä liikkeelle, vaikka pankeilla on rahaa ja vaikka pankit tarjoavat sitä rahaa, että ottakaa, jnp.

Arvoisa ministeri, minkähän takia monet, esimerkiksi lapsiperheet, aika pienituloiset, eivät kilvan kipitä pankinjohtajan puheille ja revi sitä rahaa tai hae sitä, kun sitä tarjotaan sieltä ulos? Siitä syystä, että tämä leikkauslinja, mitä te toteutate, kohtaantuu näihin perheisiin muuta väestönsosaa voimakkaampana. 1 100 markkaa enimmillään kuukaudessa kotihoidon tukeen, lapsilisäleikkaukset, monet muut, muutama esimerkki tässä vain siitä, merkitsevät sitä, että perheissä osataan ennakoida ja arvioida, miten omat tulot kehittyvät, ja niihin projisoida ne mahdollisuudet, mitä on ottaa velkaa. Tai pienyrittäjältä tai elintarviketaloudessa olevalta, kun miljardimäärin otetaan sieltä uutta leikkausta, odotatko te investointeja, odotatko te kulutuskysynnän lisääntymistä tällaisissa tapauksissa, vaikka kuinka pankit rahaa tyrkyttäisivät?

Ihmiset ovat aika rationaaleja. He tunnistavat leikkauksen ytimen, mihin se kohdistuu, ja käyttäytyvät — ketkä, juuri nuo, joilla olisi potentiaalista kulutuskysyntämahdollisuutta — rationaalisti eivätkä ota sitä lainaa. Tästä syystä kulutuskysyntä ei ole lähtenyt niin nopeasti liikkeelle, kuin niin rajulla talouden kasvulla, mihin Suomen talous keväällä saatiin, kaiken järjen mukaan — niin rajulla bruttokansantuotteen kasvulla — pitäisi kulutuskysynnän kasvussa päästä.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Alho totesi, että nämä tiehankkeet ovat osa juuri tätä työllistävää rakentamista. Omalta osaltani pidän Valtatie 17 -hanketta Joensuu — Ylämylly varsin perusteltuna. Se piti saada jo ensi vuoden varsinaiseen talousarvioon, se oli Pohjois-Karjalassa eräänä keskeisenä ykköshankkeena, mutta se ei budjettiin mahtunut. Nyt onneksi tässä se on. Mutta tiepiirin päällikkö kuitenkin on tuoreessa haastattelussa todennut, että ellei rahoituspäätöksiä rupea

tulemaan, se ei käynnisty kuitenkaan vielä ainkaan alkuvuodesta ensi vuonna. En nyt tiedä, miten tässä on. Onko niin, että rahaa on liian niukasti tähän hankkeeseen, vai onko niin, että jatkossa tämä tilanne korjaantuu? Tiepiirin päällikön kanta oli se, että näillä eväillä se ei vielä käynnistyisi.

Ministeri puuttui myös aktiivisiin työvoimapolitiittisiin keinoihin. Minun on kyllä ollut vaikea nähdä täältä, millä aktiivisten työvoimapolitiittisten keinojen aktivointi nyt äärimmilleen tapahtuu niin, että todella työllisyyttä saataisiin aikaseksi. Helposti käy niin, että esimerkiksi työvoimapolitiittisen koulutuksen rahoja, joita nyt loppuvuodesta lisätään, ei ehditä edes riittävästi saada välttämättömään käyttöön. On kerrottu sitäkin, että myös muita työllistämisen rahoja jää usein näin loppuvuodesta käyttämättä, jos niitä mistä osoitettaisiinkin.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Alho esitti käsityksensä siitä, että asuntokauppa olisi käynnistymässä. Täytyy sanoa, että minä toivon, että näin tulisi tapahtumaan, mutta valitettavasti tällä hetkellä kaikki ne tiedot, mitä saamme ympäri maata, ovat aivan toisenlaiset. Vuokrajonot lisääntyvät joka ikisessä asutuskeskuksessa, ei vain pääkaupunkiseudulla, vaan jokaisen läänin pääkaupungissa. Siinä mielessä minusta lisäbudjetin arvio, että peruskorjaukseen on nostettu lisämäärärahoja, on aivan oikean suuntainen. Ainoa, mitä tässä jää kaipaamaan, on se, että muut esitykset, mitkä ovat tukemassa vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotantoa, ovat jatkolinjauksia.

Mitä sinänsä tulee siihen keskusteluun, mitä on käyty näistä tielinjauksista, minusta tällä kertaa on tehty aivan oikeita ratkaisuja: Sinne missä ovat ihmiset, sinne missä on liikenne, sinne kuuluvat myös tiemäärärahat.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Osana vastauspuheenvuoroa totean ed. R. Ojalalle, kun hän epätoivoisesti yritti minusta tehdä Kulju — Iittala-tien vastustajan, (Ed. R. Ojala: En yrittänyt!) että minä olen vilpittömästi kiittollinen ja kohdistan kiitoksen nimenomaan liikenneministerille, että rahat sinne tulivat. Mutta samalla totean, nyt tietysti ministerin suuntaan, että nämä tiehankkeet eivät eivät työllistä. Ne työllistävät äärimmäisen vähän, niin tarpeellisia kuin ne yhteiskunnan kannalta ovatkin. Minä en osaa sanoa, mitä esimerkiksi Kulju — Iittala-tie työllistää, mutta ihmis-

työvoimaa varsin vähän. Tältäkin osin lisäbudjetin työllistävät vaikutukset ovat aika heppoiset.

Mutta ministeri Alho ei vastannut kysymykseen: Jos valtion lainanotto kokonaisuudessaan pyritään kääntämään kotimaan markkinoille, toisin sanoen kaikki löysä raha imuroidaan pois kotimarkkinoilta, arveleeko hän sillä olevan jotakin negatiivista vaikutusta ostovoiman, kulutuskysynnän, kannalta, jos on niinkin tuottoisia sijoituskohteita nimenomaan investointien kannalta kuin valtion obligaatiot? Niistä jää varsin korkea reaalikorko. Se jopa vaikuttaa tietysti sen positiivisen seikan, että kun pankit ovat liiankin rahan kanssa painimassa, ei sille puolelle sitten tule paineita. Mutta tämä raha on kaikki kotimaan markkinoilta pois. Tosin korkotulotkin tulevat sitten kotimaahan, mutta joka tapauksessa se on tulevaisuuden asioita. Mitä ministeri Alho arvelee? Onko pelkästään positiivista, että rahat imuroidaan valtion tarpeisiin kotimarkkinoilta?

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Ensiksi velkasalkusta. Siinä, että siitä noin puolet on nyt kotimaista lainaa ja puolet ulkomaista, on sekä hyvät että huonot puolensa, totta kai. Mutta hyvää siinä on se, että Suomen riippuvuus ulkomaisista sijoittajista on vähentynyt. Tämä kombinaatio, joka nyt on, on ihan hyvä, mutta se merkitsee myös sitä toisaalta, että korkolasku kasvaa. Ei kai valtion tarkoituksena ole imuroida pankkeja tyhjäksi, eikä näin ole tapahtunutkaan.

Vielä talouden dynamiikasta. Jos ihmiset ovat rationaalisia, niin kuin myös uskon, he ymmärtävät, että alhaisella inflaatiolla ja koronlaskulla on merkitystä myös sen suhteen, kuinka paljon on rahaa käytettävissä. Esimerkiksi nelihenkisellä perheellä, jossa on vaikkapa 150 000 markan asuntolaina, koronlaskulla on suoraan sellainen merkitys, että se kutakuinkin tarkkaan vastaa lapsilisäleikkauksen vuotuista summaa. Toisin sanoen ei aina tarvitse kaiken tulla suoraan valtion kassasta, kun talouden muutkin tekijät vaikuttavat siihen, mikä on kansalaisten ostovoima. Tässä suhteessa minusta on käsittämätöntä, että keskusta ei anna mitään arvoa sille, että korot ovat laskeneet ja että Suomessa on eletty jo pitkään alhaisen inflaation oloissa, elleite te sitten halua koronnousua ja devalvaatio — inflaatio-kierrettä. Mutta sitä emme ainakaan hallituksessaa halua.

Vielä haluan sen ed. Kautolle, että tiedänkin sen, että asuntokauppa on lamassa, mutta ko-

ronlasku voi luoda sillekin edellytyksiä, joskin varmasti on myös niin, että nuoremmat sukupolvet erityisesti haluavat asua vuokra-asunnoissa ja asumisoikeusasunnoissa. Omistusasuminen on jäämässä ikääntyvien sukupolvien elämänuraksi. Muut eivät enää tällaista halua, ja tässä suhteessa olen täsmälleen samaa mieltä asuntopolitiikan linjauksien suhteen.

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeri Alhoa siitä hyvästä selvityksestä, jonka hän antoi lisäbudjetin tulopohjasta sanoen, että se ei ole niin ruusuinen kuin näyttää. Siinä on paljon näennäistä tuloa. Kuitenkin nyt selvästi hallituksella on näyttää budjetti, joka on aidosti edes tasapainoinen. Ei tämä ylipainoinen ole tulopuoleen nähden todellisuudessa, ja näyttää siltä, että niin kuin kaikilla hyvillä ylipäälliköillä myös tällä hallituksella alkaa olla oma reservinsä, josta se voi käyttää rahoja eri tarkoituksiin.

Ed. Pekkarinen nosti esille kysymyksen suomalaisten asenteesta, mielipiteestä. Vaikka talous joillakin aloilla vetää hyvin, esimerkiksi kotimaassa asuntokauppa erittäinkin on pysynyt varovaisena. Luulisin, että suomalaisten tavallisten ihmisten taloudelliseen maailmankuvaan on kaikkein synkimmät varjot heittänyt se tosiasia, että ensimmäisen kerran ehkä koko historian aikana, ainakin koko itsenäisyyden ajan tai sen ajan, kun on tilastoja tehty, 80-luvun lopussa ja 90-luvun alussa asuntojen reaali hinnat putosivat. Siitä lähtien asuntojen hinnat ovat saaneet. Omistusasunto on aina ollut jokaisen suomalaisen perheen vankin taloudellinen pohja. Perheellä saattoi olla muukin asunto, mutta tiedettiin, että omistusasunto on varma, sen arvo aina nousee. Tältä putosi pohja.

Olen aika varma, että se selittää hyvin pitkälle suomalaisten käyttäytymistä eivätkä niinkään hallituksen säästöpäätökset. Pikemminkin ajatelen, että ihmiset oivaltavat, että jotta estettäisiin tuleville sukupolville velan jättäminen, se on meidän maksettava pois. Olen aivan varma, että asuntokauppatilanteen rauhoittuminen vasta on varma signaali siitä, että jotakin merkittävää taloudessa on muuttunut. Siinä mielessä on erittäin hyvä asia, että lisätalousarviossa myös tähän suunnataan varoja.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjetissa on, niin kuin aina, ikäviä ja myönteisiä puolia myös hallituspuolueiden näkökulmasta. Vihreät lähtivät tähän hallitukseen sen kokemuksen perusteella, joka meillä oli hallitusneuvotteluista. Voimme

tuoda omat argumenttimme pöytään, niitä kuunneltiin, ne otettiin huomioon yhteisen hallitussopimuksen syntymisen saamiseksi.

Jo tuossa neuvottelussa jäi yksi erimielisyyden aihe, ja se koski tiehankkeita. Me olisimme halunneet painottaa rautatiehankkeita, neuvotteiluissa tämä jäi auki. Hallituksen muut puolueet tietävät, että meillä on varauksellinen ja kielteinen kanta isoihin moottoritiehankkeisiin.

Nyt, kun tielaite on momentiltaan 77 säästännyt 15 miljoonaa markkaa, tämän 15 miljoonan markan turvin lisäbudjetissa ehdotetaan avattavaksi kolme verrattain suurta tiehanketta. Tuo 15 miljoonaa markkaa on momentilla, jonka loppusumma on 820 miljoonaa markkaa. Liikenne ministeriön entinen kansliapäällikkö, ministeri Esko Rekola sanoi aina, että tuon kokoisia summia saadaan, kun pyöristetään nollija alaluvuissa. Se ei ole mikään säästö, vaan se aina pystytään sieltä puristamaan esiin, jos halutaan. Nyt näillä rahoilla käynnistettäisiin kolme moottoritiehanketta, joiden yhteissumma on noin 1,3 miljardia markkaa. Siis tuhat kertaa suurempi taloudellinen hanke käynnistetään sillä ehkä kameralisella säästöllä, jonka tielaite pystyy näyttämään. (Ks. ed. Nikulan vastauspuheen vuoro s. 1858)

Tämä on sitä vanhaa politiikkaa, jota vihreän liiton hallitus viime viikonvaihteessa kritisoi ja johon vihreä eduskuntaryhmä ei voi sitoutua. Tällaiset hankkeet päätetään koko taloudellinen vaikutus arvioiden ja ottaen huomioon rahoitus pohja. Samaan aikaan, kun ihmisille tehdään raskaita säästöjä heidän yksityisessä tilanteessaan, jopa kaikkein hankalimmassa asemassa oleville, yhtäkkiä 15 miljoonalla sidotaan useiden vuosien ajaksi 1,3 miljardin markan menot.

Arvoisa puhemies! Hallituksen käsittelyssä, joka oli äärettömän nopea, joka ei perustunut minkäänlaiseen valmisteluun, ympäristöministeri Pekka Haavisto jätti seuraavan lausuman: "Vuoden 1995 kolmannessa lisätalousarviossa käynnistetään kolme suurta tiehanketta, jotka laajuutensa vuoksi olisi tullut käsitellä normaalin vuosittaisen budjettiriihen yhteydessä. Kun perustienpitoon ja yksityisteiden tukeen kohdistettuja varoja on jouduttu supistamaan, liikenneministeriön tiemäärärahoista löytnyt väljyys tulisi kohdistaa näihin tarkoituksiin tai ympäristöystävällisen joukkoliikenteen kehittämiseen." Vihreä eduskuntaryhmä on samalla kannalla.

Sinänsä näyttäisi keskustelusta olevan vähän sellainen mielikuva syntymässä, että useissakin ryhmissä, mahdollisesti kaikissa — oppositiossa

tai hallituksessa, eroa tekemättä — ollaan valmiit rakentamaan moottoriteitä. Erimielisyyttä on lähinnä vain siitä, mihin niitä rakennetaan. Tässä mielessä tilanne ei tietenkään ympäristönäkökulmasta näytä hyvältä. Toteaisin vielä, että meillä on perustienpidossa vaikka kuinka paljon tekemistä. Liikenneturvallisuuden lisääntyminen esimerkiksi moduulirekkojen kautta edellyttää mutkien oikaisemista — jos vähän oikaisten sanoo: miljardilla markalla. Näin meille on kerrottu. Se koskee jokaista tiellä kulkevaa nykyisellä tieverkolla. Siinä mielessä nämä uudet, nyt avattavat hankkeet eivät voi saada meidän tukeamme. Me emme lähde poliittiseen tuleen näiden hankkeiden perusteella. Sen vuoksi valiokuntakäsittelyssä tämä asia, niin kuin tietysti kaikki muutkin, jotka lähetetään valiokuntiin, on auki.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron alun perin ed. Pekkarisen puheenvuoron perusteella.

On oikeastaan kolme isoa asiaa, jotka ymmärtääkseni keskustapuolueenkin pikkuhiljaa pitäisi alkaa tunnustaa tai ainakin ymmärtää. Tai kuvittelen, että ainakin osa ymmärtää, ettei vaihtoehtoja kovin paljoa kuitenkaan työllisyyden hoidon osalta ole. Kun katsoo Ahon hallituksen aikaa, ehkä merkittävin periaatteellinen ero on siinä, että kun lisäbudjettirakenteita tutkii, ne pakkasivat olemaan enemmän työttömyysbudjetteja kuin työllisyysbudjetteja. Ehkä se on ajatuksellinen ero tämän hallituksen toimenpiteitten ainakin hyvien tarkoituksien kanssa.

Tiehankkeet varmaankin ovat hyvin ristiriitaisia, enkä halua ottaa niihin kantaa sikäli, ovatko ne oikein kohdistuneita, ovatko ne järkeviä. Tiehankkeiden osalta edelleen varmaan keskusteltavat eniten niitten nimenomaan työllistämisvaikutukset ja se, onko se raha, joka niihin sidotaan, työllistämisen kannalta järkevin vaihtoehto. Varmaan kannattaa edelleenkin pohtia, olisiko siinä löydettävissä joitakin muita ratkaisuja. Viitataan siihen ministeri Alhon puheenvuorossaan esille ottamaan asiaan, että kuitenkin työllisyys on yksi olennaisimmista osista koko talouspolitiikan onnistumien edellytyksenä. Sitä taustaa vasten ehkä niitäkin ratkaisuja on syytä joiltakin osin pohtia vielä.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Yhdyn ed. Nikulan arvosteluun, jonka hän kohdisti kolmen suuren tiehankkeen pää-

töksentekomenettelyyn ja myös itse hankkeisiin. Tuntuu aika oudolta se menettely, että kun perustieverkosto on tällä hetkellä selvästikin rappeutumassa, hallitus sitoo tuleviksi vuosiksi peräti 1,3 miljardia markkaa näihin kolmeen tiehankkeeseen, joista kaksi on uutta.

Vaikka kansanedustajat näyttävät arvostelevan yleensä niitä tiehankkeita, joita ei toteuteta heidän omassa vaalipiirissään, minulla on rohkeutta arvostella myös omassa vaalipiirissäni toteutettavaa tiehanketta eli Kehä II:n rakentamista. On aika outo tilanne se, että todellakin 7:ää kilometriä varten varataan yli 300 miljoonaa markkaa rahoja samanaikaisesti, kun todella muista, enemmän työllistävästä hankkeista uupuu määrärahoja.

Muistelen, että ministeri Viinanen on useaan kertaan arvostellut sitä, että sidotaan eduskuntaa useiksi vuosiksi eteenpäin. Tuntuu oudolta, että näissä kysymyksissä hän on painanut vihreää valoa näiden tiehankkeiden rakentamiselle.

Itse olen sitä mieltä, että erityisesti Kehä II:n osalta olisi pitänyt ottaa lisää harkinta-aikaa ja ennen kaikkea käyttää nyt siihen suunnattu määräraha työllistävämpiin hankkeisiin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. R. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä saattaa mennä vähän jankkaamiseksi, mutta syksyn aikana tietysti on saanut jo hyvää koulutusta siihen, että voi erilaisista asioista myös vähän jankata.

Haluan edelleen korostaa sitä, että Iittala — Kulju-väli ei ole mikään uusi hanke, vaan se on keskeneräisen hankkeen jatkaminen loppuun sillä tavalla, että se on myös valtiontaloudellisesti edullista ja kannattavaa, ja tie ei ole kokonaan Pohjois-Hämeen vaalipiiristä. Se lähtee Etelä-Hämeen vaalipiiristä ja on tie, joka todella palvelee koko Suomea niin, että erilaisia siltoja voidaan rakentaa myöhemmin muuallekin.

Haluaisin vielä todeta ed. Aittoniemelle sen, että en missään nimessä halua leimata teitä tämän tien vastustajaksi. Minä olen aina pitänyt teitä yhtenä Pirkanmaan parhaista pojista. Mutta kun sanoitte, että asia on Hämeelle tärkeä, halusin vain laajentaa asiaa niin, että se on tärkeä koko Suomen elinkeinoelämälle ja suomalaisen yhteiskunnan toimivuudelle.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. R. Ojalalle totean, että en ole eläessäni tuollaisesta tiestä kuullut puhuttavankaan mitään. Epäilen, ettei auttaisi meikäläisen elämää yhtään. Mutta turha tie se on ilman muuta, kun se on moottoritie.

Ed. Nikulan puheenvuoron johdosta pyysin tämän vastauspuheenvuoron sen takia, että ed. Nikulalta oli jäänyt huomaamatta pieni toivonkipinä meille vihreille. Se on se, että ed. Väistö jo tuli kertoneeksi meille, että tiejohtajat eivät ota tosissaan tätä lisäbudjettia, että 15 miljoonalla markalla rakennetaan kolme mahtavaa moottoritietä tähän tasavaltaan. Minusta se on oikein fiksua, osoittaa tienjohtajilta suurta viisautta ja älykkyyttä. Kun he tämän mukaisesti toimivat, voidaan ohjata yksityisteitten avustuksiin tämä raha, mikä on säästynyt, taikka teitten kunnostamiseen, sellaisten teitten, joissa on jotakin järkeä ja tarvettakin.

Arvoisa puhemies! Tähän liittyy myös se, mikä on jo monessa vastauspuheenvuorossa ollut edellä esillä, että tämä hallitus on luvannut puolittaa työttömyyden. Tämän laatuksilla toimenpiteillä sitä hanketta ei edistetä. Se on iso asia. Tässä timantit uhrataan aivan väärin tarkoituksiin ja vain sen takia, että liikenneministerin, ministerin numero neljä tämän taulun mukaan, sielua hoidettaisiin jonkin verran.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Nikula esitti kritiikkiä ylipäättänsä tiehankkeiden käynnistämismenettelyyn. Hän totesi, että tämän mittaiset hankkeet olisi tullut käynnistää varsinaisessa talousarviossa. Samaa mieltä olen myös minä.

Itse hankkeen kohde, Joensuun ja Kuopion välinen Valtatie 17, on varmasti monille tuttu. Hanke on kokonaiskustannusarvioltaan 105 miljoonaa markkaa. En tiedä, onko se kaikilta osin ihan siinä mitassa välttämätön kuin kustannus kertoo, mutta maakunnassa kuitenkin se asettuu ykköshankkeeksi aivan selkeästi johtuen niistä perusteista, mitä tässä hyvin todetaan. Siellä on lukuisia onnettomuuksia vuosittain. Se on erittäin hankala liikenneväli Pohjois-Karjalassa.

Muutenkaan Pohjois-Karjalassa ei toki ole näitä rakentamishankkeita kovin paljon, koska valtion talousarvion linjauksethan lähtevät siitä, että rahat ohjautuvat muualle reunamaakunnista.

Ed. Nikula otti esille myös rautatiehankkeiden rahoituksen. Tässä suhteessa näkisin erittäin tärkeänä hankkeena Nurmes — Kontiomäki-ra-

dan käynnistämisen. Hankkeen käynnistämisen lykkäystä on perusteltu sillä, että saadaan jossain vaiheessa myös EU:n rahaa tähän. Nyt kun se olisi mahdollista, eikö tämä olisi juuri sen sorttinen perusliikenneinvestointi, johon olisi tullut myös satsata?

Liikenneministeri L i n n a i n m a a : Arvoisa puhemies! Liikenneministeriön hallinnonalan määrärahalisäys muodostuu pääosin radanpitoon myönnettävästä 150 miljoonan markan lisämäärärahasta. Lähtökohtana on viime vuosina ollut, että VR:n toiminnasta mahdollisesti syntyvää voittoa on käytetty radanpidon rahoituksen lisäämiseen. VR:n alkuvuoden tulos osoittaa hieman yli 170 miljoonan markan voittoa. Koska VR yhtiöitettiin 1.7., tulee päättää VR:n alkuvuoden tilinpäätöksen mukaisesta voitonjaosta.

Hallitus on lähtenyt siitä, että voitosta 150 miljoonaa markkaa tuloutetaan valtiolle ja vastaava määrä otetaan lisätalousarvioon. Määräraha käytetään pääosin eli 132 miljoonaa markkaa perusradanpitoon, jotta ensi vuonna voitaisiin turvata rataverkon palvelutason säilyminen. Kehittämiseen osoitetaan 18 miljoonaa markkaa, josta 13 miljoonaa markkaa Helsinki — Tampere-radan tason nostamiseen. Rataosuus tulee olemaan valmis vuonna 2006, joten on tärkeää, ettei rakentamisaikataulu enää veny. Samasta syystä joudutaan uusia hankkeita ja vanhojen sähköistystä siirtämään.

Lisäbudjettiesitys sisältää kolmen merkittävän tiehankkeen aloituspäätökset: Valtatie 3:n jatko Tampereelle asti, Kehä II, jonka hyöty — kustannus-suhde on maan paras, sekä Joensuun ja Ylämyllyn välinen tieosuus, joka helpottaa mm. Joensuun lentoasemalle suuntautuvaa liikennettä. Hankkeiden alkuahoitus voidaan hoitaa muista hankkeista säästyneillä varoilla. Pääosa rahoituksesta hoidetaan vuosina 97—98, jolloin teiden kehittämiseen osoitettava noin 900 miljoonan markan määrärahataso mahdollistaa hankkeiden toteuttamisen nykyisten kesken-eräisten hankkeiden loppuessa.

On mielestäni hyvä, että päätökset voidaan tehdä nyt, jotta hankkeet olisivat täydessä käynnissä viimeistään vuonna 97. Toteuttamispäätökset on mahdollista tehdä, koska hallitus tähtää pitkän tähtäyksen talouspolitiikkaan. Päätöksiä oli vaikea tehdä vielä budjettiriihessä, sillä vasta sen aikana lyötiin lukkoon keskeiset linjat, budjetin loppusumma, velkaantumisaste sekä säästöt.

Hallituksen eräänä keskeisenä tavoitteena on maan talouden kuntoon saattaminen ja bruttokansantuotteen kasvun turvaaminen. Kansantuotteen kasvu merkitsee elinkeinoelämän vilkastumista ja samalla liikenteen määrän kasvamista. Jotta liikenteen kasvun aiheuttamaan tarpeeseen voitaisiin vastata, joudutaan tekemään päätöksiä tieverkon kehittämisestä. Tällä tavoin voidaan ennalta ehkäistä muuten esille tulevat ongelmat.

Valtatie 3 tulee olemaan valmis vasta vuonna 2003 ja Kehä II vuonna 2000. Maanrakennusalan työttömyys tulee olemaan jatkossakin huolenaiheena. Hallitus on pyrkinyt aktiivisesti työllisyyden parantamiseen. Lisäbudjettiin sisältyvien hankkeiden työllisyysvaikutus on yli 4 000 henkilötyövuotta.

Valitut tiehankkeet perustuvat viime keväänä liikenneministeriössä valmistuneeseen, kaikki liikennemuodot kattavaan Infrastruktuuri 2010 -raporttiin, jossa liikenneväylien kehittämissankkeet asetettiin tärkeysjärjestykseen. Ehdotetut hankkeet ovat seuraavina toteuttamisjärjestyksessä tiehankkeiden osalta. Hallitus tulee lähiaikoina käsittelemään iltakoulussa kaikkia kehittämishankkeita vuoteen 1999 saakka.

Ministeri Haaviston jättämässä lausumassa todettiin, että olisi ollut parempi panostaa joukkoliikenteen kehittämiseen. Haluaisin tästä vielä sanoa muutaman sanan.

Suomessa on kansainvälisen mittapuun mukaan korkeatasoinen joukkoliikenne. Järjestelmä ei ehkä ole samalla tavoin näyttävä kuin joiltakin osin Keski-Euroopassa, missä suuri väestöpohja on mahdollistanut raskaan raideliikenteen laajan käytön. Maamme joukkoliikenne on kuitenkin alueellisesti kattava ja yhteiskunnalle suhteellisen edullinen. Joukkoliikenteen määrärahoja leikattiin vuonna 1993 varsin rajusti. Tämän jälkeen liikenneministeriön joukkoliikennemäärärahat on pidetty samoina säästöpainesta huolimatta. Määrärahaleikkaukset on tehty muihin määrärahoihin. Radanpidon rahoitus on leikkauksista huolimatta ollut tiemäärärahoja paremmassa asemassa.

Joukkoliikenteemme eteen on tehty ja tehdään parhaillaan erittäin paljon kehitystyötä. Eräillä sektoreilla, mm. älykorttien käyttöönotossa ja kutsuohjatun joukkoliikenteen luomisessa, olemme maailman kärkimaita. Suomi mm. vetää Sampo-tutkimusprojektia, joka on kuusi maata käsittävä laaja joukkoliikenteen telematiikka-hanke.

Junaliikenteessä uudet, nopeat junat ovat tu-

lossa. Vähäliikenteisten ratojen liikennetarpeita varten otetaan käyttöön kiskobussit. Maan harva asutus huomioon ottaen bussiliikenne on meillä käyttökelpoinen liikennemuoto. Pikavuorojärjestelmämme lienee eräs maailman parhaisista.

Joukkoliikenteen toimintaedellytysten kannalta on tärkeää, että entistä paremmin onnistutaan koordinoimaan koko yhteiskunnan rahoittamaa julkista liikennettä. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että pyritään joukkoliikenteen täysimääräiseen hyväksikäyttöön, mikä antaa mahdollisuuksia luopua yksittäisten ihmisten kuljetuksista. Vammaisia palvelevan matalalattiakaluston käyttöönoton osalta olemme myös eräs maailman kärkimaita, ja vuosi sitten voimaan tullut uusi henkilöliikennelaki antaa hyvät mahdollisuudet joukkoliikenteen edelleenkehittämiseksi.

Olisin halunnut vielä muutamalla sanalla kommentoida tähän mennessä käytettyjä puheenvuoroja.

Ed. Ala-Nissilä kritisoi suuria tiehankkeita ja totesi, että maakunnissa on paljon hankkeita jonnossa. Tämä on aivan totta. Tässä on nyt vain lähdetty tärkeysjärjestyksestä ja sieltä, missä liikenne on suurinta. Toivottavasti päästään eteenpäin näissä hankkeissa niin, että enemmän ja enemmän pystytään myös maakuntien hankkeita ottamaan mukaan. Tässä yhteydessä haluaisin todeta, että 2 ja 5b -tavoiteohjelmiin sisältyy myös liikennehankkeita sisältäviä kokonaisuuksia. Toivottavasti sieltä tulee myös lisätukea näihin maakuntahankkeisiin.

Mikäli oikein käsitin, ed. Ala-Nissilä kritisoi myös Helsinki—Tampere-ratahanketta. (Ed. Ala-Nissilä: Puhuin Turun—Toijalan puolesta!) — Ainakin esititte, että Turku—Toijala-hanke olisi pitänyt käynnistää ja että olisi panostettu mieluummin siihen kuin suuriin tiehankkeisiin. Jo äsken totesin, että ratahankkeita on erittäin paljon käynnissä ja tässä vaiheessa täytyy todeta, että viedään nyt eteenpäin määrätietoisesti niitä hankkeita, jotka ovat käynnissä, ennen kuin lähdetään panostamaan uusiin. Katsotaan jatkossa myös määrärahatilannetta.

Sinänsä tie- ja rautatiehankkeet eivät mielestäni ole toisiaan poissulkevia taikka toistensa vaihtoehtoja. Haluaisin yleisemminkin todeta sen, että vaikka liikenneministeriön määrärahat ovat tällä vuosikymmenellä varsin rajusti pudonneet, rataverkon määrärahat ovat nousseet.

Yksityisteiden valtionavusta täällä myös puhuttiin. Se kuuluu sarjaan tukia, joita supiste-

taan ja joista pyritään hallitusohjelman mukaisesti luopumaan. Liikenneministeriön sektorilla ns. yritystukia taikka muita tukimuotoja ei kovin paljoa ole, joten siellä on nyt yksityisteiden valtionapujen poistaminen yksiselitteisesti todettu.

Ed. Aittoniemi pohti maarakennusalaan sanoen, että sen työllistävä vaikutus on varsin vähäinen. Haluaisin korostaa sitä, mikä täälläkin on joissakin puheenvuoroissa tullut esille, että sen elvyttävä vaikutus elinkeinoelämään on kuitenkin merkittävä ja elinkeinoelämä on erityisesti korostanut liikenne- ja tieverkkojen hyvää liikennöitävyyttä. Se on meillä Suomessa erittäin tärkeää. Meillä on Euroopan unionin korkeimmat logistiset kustannukset, joten kyllä myös tien kunnolla on vaikutusta tässä yhteydessä.

Maa- ja vesirakennusalan työttömyys lähentelee tänä päivänä 30:tä prosenttia. Voi myös sanoa, että koko maa- ja vesirakennusalan yritys- ja konsulttitoiminnan olemassaolo tässä maassa on tällä hetkellä uhattuna, joten nämä alkavat hankkeet ovat enemmän kuin tervetulleita. Olin Maanrakennuspäivillä puhumassa viime viikon lopulla ja siellä todettiin, että pitkästä ajasta on ensimmäinen pieni valonpilkahdus näköpiirissä.

Sitten ed. Väistöle Valtatie 17:stä. Kun on kritisoitu sitä, että rahaa on niukasti, tällä saadaan kuitenkin aikaiseksi valmius rakentamiseen ja varmuus siitä, että hanke lähtee toteutumaan. Uskoisin, että tiepiirissäkin osataan sitä arvostaa.

Ed. Laakso kritisoi Kehä II:sta. Se on kustannus — hyöty-analyysiltään kirkkaasti ylitse muiden hankkeiden. Se on pääkaupunkiseudun ykköshanke ja Uudenmaan kansanedustajien ykköshankkeeksi asettama. Siihen on erittäin paljon perusteluita. Eihän sitä ole harkittukaan kuin parikymmentä viim vuotta!

En tiedä, kannattaisiko edes kommentoida ed. Pulliaisen puheenvuoroa, mutta on aika uskomatonta, että edustaja totesi, että tässä 15 miljoonalla markalla rakennetaan kolme suurta moottoritietä. Edustaja tietää itsekkin, että siitä ei ole kysymys, että ne rakennetaan tällä 15 miljoonalla markalla.

Ed. Nikula (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kiitän ministeri Linnainmaata siitä, että hän on taistellut myös joukko- ja raideliikenteen puolesta. Se on oikeata ja tervettä liikennepolitiikkaa. Kiitän myös siitä, että hän halusi näin perusteellisesti käydä läpi näitä hankkeita. Mutta tosiasiaksi jää, että näille kolmelle moot-

toritielle, joita nyt aloitetaan 15 miljoonalla, ei perusteluita löydy.

Me olemme kritisoineet sitä, että tämä hämärtää päätöksentekoa. Nyt sanotaan, että ne vain aloitetaan käyttäen 15 miljoonaa. Sitten kun ruvetaan käyttämään satoja miljoonia, sanotaan, että johan niistä tehtiin päätös silloin, kun ne pantiin liikkeelle. Silloin käy niin, että missään kohtaa ei tehdä tätä päätöstä.

Arvoisa puhemies! Sen vuoksi on nyt todella aihetta kysyä, voidaanko kokonaiskustannuksista promillen suuruusluokkaa olevalla summalla tehdä tällaista ratkaisua, että ilmoitetaan, että aloitetaan kolme isoa hanketta. Kaanaassa saatiin hyvät hääit aikaan tämantapaisella ajattelulla, mutta siinä oli kyllä käytössä ihmistä suurempia voimia tietävästi. Uskon, että tielaitos on eduskunnankin yläpuolella ainakin omasta mielestään. Juuri tällä tavoin se kipuaa meidän selkämme päälle ja juoksuttaa eduskuntaa, kun se pienellä summalla pistää lapiot maahan, ajaa kaivinkoneet paikalle ja sitten vaatii vuosien kuluessa satoja miljoonia.

Jos vielä tähän Kehä II:seen palaan, niin kyllähän, kun katsoo kartalta, sen on ajateltu tulevan Helsingin kautta Vantaalle loppujen lopuksi, vaikka Helsinki vielä panee vastaan ja Vantaakin. Nyt se pelkäänsä espoolaisena moottoritienä on niin kuin Viulunsoittaja katolla -musikaalissa yhdet portaat: ei lähde mistään, ei pääty mihinkään, on vain tie huvin vuoksi ei-jonnekaan. Se ei helpota niitä vaikeita espoolaisia liikenne-ruuhkia, joita siellä todella on juuri tästä syystä, että tiellä ei ole alkua eikä päätä.

Ed. Pulliaisen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Nikula jo totesi sen ytimen, minkä minä yritin äsken noin peitetysti ja kohteliaasti sanoa: Mielestäni ei ole mahdollista satasella nokkiin aiheuttaa 1 300 miljoonan markan laskua. Tässä on se juju, edustaja ja liikenneministeri. Juuri näin on asianlaita.

Sitten puheenvuorostanne, jota ed. Nikula ehti kehua. Siinä oli tietysti ihan hyvä sävy, mutta kaikki on suhteellista. Suhteellisuus tulee siitä, että jos ottaa "oikean" kantaluvun, saa kaiken näyttämään aika hyvältä. Kun verrataan esimerkiksi Burundin joukkoliikenteeseen Suomen joukkoliikennettä tänä päivänä, Suomi on todella erittäin hyvin hoitanut tämän asian. Olisi ollut paljon parempi, kun olisi korostettu äskeisessä liikenneministerin puheenvuorossa tilannetta vuonna 93, jolloin nimenomaan radikaalisti tätä tasoa pudotettiin. Nyt se alkaa purra.

Ei ole kuin pari viikkoa aikaa, kun oltiin Oulun lääninhallituksessa kuuntelemassa selvitystä hyvin keskeiseltä osalta joukkoliikennettä Suomessa Oulun läänissä, ja siellä on todella vaikea tilanne. En sano katastrofaalinen, mutta erittäin vaikea tilanne. Tämä tarkoittaa sitä, että juuri oikeaa liikennepolitiikkaa on ohjata voimakkaasti raideliikenteeseen, voimakkaasti joukko-liikenteeseen, ja silloin jo niillä premissillä, mikä ministerillä oli, voidaan välttyä tämän laatu-tiltilta tiehankkeilta, joita te ajatte nyt.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korjaan sen verran, että en halunnut kritisoida Tampere — Helsinki-radän sähköistystä, vaikka sekin suuntautuu Helsinkiin. Huomaan olevani vihreillä linjoilla kyllä liikennepolitiikassa sikäli, että täällä Etelä-Suomessa, missä todella on paljon ihmisiä, nyt pitäisi hoitaa tämä sähköistys ehkä ohi VR:n voittotuloutuksenkin. Silloin todellakin myöskin tuo kolmas sivu, Turku — Toijala-ratahanke, mikä on ollut jo pitkään putkessa, pitäisi ottaa huomioon.

Mitä tulee Etelä-Suomen tiehankkeisiin, niin totta kai tämä Eurooppa 18 -tiehanke, ainoa tiehanke, johon me voimme Suomessa saada EU:n rahaa, on tärkeätä, nyt lähinnä kylläkin Helsingin ulkopuolisella alueella, hoitaa kuntoon.

Mutta kritisoin myöskin sitä, että Kehä II on kyllä lisätalousarvioon otettuna liian iso hanke. Mehän olemme lähteneet siitä, että virkojakaan ei saisi perustaa lisätalousarviolla, vaan ne tulisi hoitaa varsinaisen talousarvion yhteydessä. Nyt tässä alkaa tulla mieleen kyllä tämä vanha asia siitä, että Suomessa keskitetään kaikki Kehä III:n sisäpuolelle. Tämähän alkaa muuttua sillä tavalla, että kaikki alkaa keskittyä tänne Kehä II:n sisäpuolelle, kun Espooseen tehdään oma ”kylätiekin” nyt tällä moottoritillä.

Ed. A l a r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täydennyksenä tähän tiehankkeista käytävään keskusteluun minäkin haluaisin todeta ehkä nyt eduskunnan pöytäkirjoja varten sen, minkä kaikki kansanedustajat tietävätkin. Kehä II:n hanke on ministeri Linnainmaan kotimaakunnasta. Valtatie 3:n hanke on Hämeestä, mistä ovat kotoisin ministeri Viinanen ja ainakin ministeri Taina. Valtatie 17 on Pohjois-Karjalassa, mistä on demarien ryhmäpuheenjohtaja ed. Puhakka. Eihän tässä tämän kummempia selityksiä tarvita. Ministeri Viinanen on antanut tälle budjettimenettelylle erään nimen, jota

en halua tässä kuitenkaan ääneen lausua, mutta jonka myöskin kaikki kansanedustajat tietävät.

Arvoisa puhemies! Muutoin olen itse sitä mieltä, että näinhän ministerin täytyy toimiakin, viettä oman lähiympäristönsä ja kotimaakuntansa hankkeita budjettiin. Mutta olisi rehellistä kertoa se erään perusteluna myöskin tällaisessa keskustelussa.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin liikenneministerille todeta, että todella tulevaisuudessa ainut kestävä tapa kehittää liikennettä on kisko- ja raideliikenteen kehittäminen, ei moottoritierakentaminen. Siitä huolimatta E 18:n kohdalla Haminan ohitus on sellainen keskeinen asia, joka pitäisi saada nopeasti hallintaan.

Mutta vielä ministerille ikään kuin kysymyksiä toteam, että VR:n ohjelmista pudotettiin saatujen tietojen mukaan lähinnä liikenneministeriön toimesta ratayhteyden kehittäminen Anjalankoskelta Kotkan ja Haminan satamapariin; oli kysymys toisen kiskoparin rakentamisesta tälle välille. Eikö olisi aika saada tämä väli todella turvalliseksi ja tehokkaaksi? Se on yksi Suomen keskeinen transitoliikenne-erata.

Ed. B r e m e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joka sanoo, että keskittäminen kiskoliikenteeseen on ainoa oikea tapa, ei tiedä kyllä, mistä puhuu logistiikassa.

83 prosenttia liikennesuoritteista kulkee maanteita pitkin. Siinä mielessä haluan vahvasti sanoa, että huolimatta siitä, mistä minut on valittu eduskuntaan, Suomi ei elä pelkästään joukkoliikenteestä, vaan logistiikasta, tavaraliikenteestä. Siltä kannalta Iittalan — Kuljun ja Joensuun — Ylämyllyn tiehankkeet ovat täysin perusteltuja.

Sitä vastoin täytyy olla ajatusvirhe, kun hallituksen esityksessä sanotaan, että maan tärkeimpiin liikennehankkeisiin kuuluu Kehä II. Hallituksen esityksessä sanotaan, että Kehä II poistaa pitkämatkaisen läpiajoliikenteen asuinalueiden katuverkolta. Minusta vaihtoehdossa, jota nyt käytetään, kun Kehä II:ta ei ole, Merituulentie — Mankkaantie — Koivuviidantie — Kalevalantie, ei ole mitään asuntoalueita suoranaisesti. Siellä on teollisuutta, autoliikkeitä, Honeywelliä Merituulentieellä. Sillä tiellä, jota ajetaan Kehä II:n korvikkeena, ei ole asuntoalueita.

Olisin odottanut, että olisi käytetty rahaa pääkaupunkiseudun tärkeimpään liikennehankkeeseen, ja se on metro Espooseen.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pohjois-Karjalasta valittuna kansanedustajana totean, että on hyvä, että Valtatie 17 -hanke nyt lähtee liikkeelle. (Ed. Ala-Nissilä: Se oli ed. Puhakan ansio kyllä!) — Tämä on ansio hallitukselle ja ansio liikenneministeri Linnainmaalle, että se käynnistyy. Lisää rahaa siihen toki tarvittaisiin, kuten jo alussa totesin.

Tukea joukkoliikenteelle ja raideliikenteelle tarvitaan varmasti myös. Tässä mielessä olen nostanut esille Joensuusta Ouluun suuntautuvan rautatieyhteyden ja siinä erityisesti Nurmes — Kontiomäki -rataosuuden parantamisen. Kun ministeri aivan oikein totesi, että liikenneverkko on tärkeä, ja kun kiskobusseihin myös ollaan satsaamassa, toivoisin, että tätä hanketta ja sen kiskobussiliikennettä voitaisiin jouduttaa ja näin saada henkilöliikenne uudelleen käynnistymään.

Ministeri viittasi myös yksityistieihin. Kyllä yksityistiet ja alemman asteiset tiet ovat erittäin tärkeä osa valtakunnan liikenneverkkoa. Kyllä yksityisteiden valtionosuuksien poistossa on käymässä niin, että pienellä säästöllä tehdään todella mittava vahinko. Se on on koko liikennejärjestelmän ja liikenneverkon kannalta hyvin paha takaisku.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Oli hyvä, että ed. Bremer kiinnitti huomiota ennen kaikkea Kehä II:sta koskevaan perusteluosaan, sillä todellakin nyt, kun perustelusan lukee, vaikuttaa siltä, että sen on tehnyt joku sellainen, joka ei ole tutustunut ainakaan kovin perinpohjaisesti siihen, mitä teitä tällä hetkellä Espoossa ajavat käyttävät.

Olen samaa mieltä ed. Bremerin kanssa myös siitä, että paras tapa korjata niitä ongelmia, joita tällä hetkellä ennen kaikkea Espoon osalta pääkaupunkiseudulla on, olisi rakentaa metro.

Se, mistä olin eri mieltä liikenneministeri Linnainmaan kanssa, oli se, olisiko ollut mahdollista käyttää 310 miljoonaa markkaa työllistävämpiin hankkeisiin kuin Kehä II:n rakentamiseen. Luulen, että esimerkiksi metro tässä suhteessa avaisi enemmän uusia työpaikkoja ja työllistäisi enemmän. Kun meillä kerran on vähän niitä varoja, jotka voidaan käyttää uusien työkohteiden avaamiseen, miksi käyttää niitä esimerkiksi Kehä II:n rakentamiseen, uuden tien rakentamiseen? Eli erimielisyys koskee tässä yhteydessä ennen kaikkea vähäiä voimavaroja, vähäiä resursseja, miten ne voidaan käyttää parhaiten hyväksi.

Olen kuullut, että ministerikin on ollut eri mieltä tai ainakin esittänyt epäilyjä eräistä tie-

hankkeista, jotka on esitetty lisäbudjetissa. Yhdyn niihin käsityksiin, mitä jo aikaisemmin on sanottu, että aivan ymmärrettävää on, että liikenneministeri haluaa kädenjäljen näkyvän ja Kehä II:n rakentuvan juuri Espooseen eli omalle paikkakunnalleen.

Ed. Peltomäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tuntuu vain siltä, että sinäpäin, missä ministerit asuvat, kyllä rahaa löytyy vaikka ohi suunnitelmienkin. Tuntuu siltä, että on unohdettu, että myös Länsi-Suomessa on asutusta, erittäin paljon teollisuutta ja kaksi merkittävää satamaa, jotka tarvitsisivat myös kunnan tien, jotta raskas liikenne pääsisi kulkemaan satamaan.

Tuonkin esille nimenomaan Valtatie 2:n, joka on siinä kunnossa kuin se on ollut vuonna 1956, jolloin oli laskettu ajoneuvoja kulkeväksi tiellä noin 700. Tänä päivänä tietä kulkee lähes 30 000 ajoneuvoa ja varsinkin raskaita rekkoja. Olisi varmasti liikenneministerinkin syytä käydä ajamassa tätä tietä ja tutustua siihen vähän tarkemmin, ettei kulu kolmeakymmentä vuotta niin, ettei tielle ole mitään tehty.

Liikenneministeri Linnainmaa: Arvoisa puhemies! Ed. Nikula, äskeinen puhuja ja myös ed. Alaranta ainakin ovat kritisoineet sitä, että juuri nämä kolme hanketta olisivat nyt lähdössä toteutettaviksi. He ovat olleet sitä mieltä, että näihin ei löydy perusteluita. Ed. Alaranta kysyi, miksi juuri nämä hankkeet.

Kyllä puheenvuorossani perustelin myös sitä, miksi juuri nämä hankkeet. Liikenneministeriössä on tänä keväänä valmistunut Infra 2010 -raportti. Siinä on lähdetty laittamaan eri liikennehankkeita tärkeysjärjestykseen, niiden vaikutuksia esimerkiksi elinkeinoelämään on katsottu ja niistä on laskettu kustannus — hyöty-analyysi. Minä en ole ollut sitä paperia tekemässä, mutta olen perehtynyt siihen niin tarkoin, että tiedän, että se järjestys on mielestäni aivan oikea. Nämä kolme hanketta ovat ne, jotka on ensimmäisinä siinä esitetty toteutettaviksi kiireellisyysjärjestyksessä, mukaan lukien Kehä II, jonka kustannus — hyötyanalyysi on 5,8 eli täysin omaa luokansa verrattuna muihin hankkeisiin.

Espoon koko kaupunkirakenne perustuu Kehä II:n olemassaoloon, ja tie Mankkaan alueella ruuhkautuu ruuhka-aikoina, ed. Bremer, äärettömän pahoin, ja liikenne on siellä asuinkaduilla todella mahtavaa. Siellä on pahimmilla asuinkatupätkillä 20 000 autoa vuorokau-

dessä. Ennusteet kertovat, että kun mennään muutamia vuosia eteenpäin, ne saattavat nousta jopa 45 000:een. Koko tämä kaupunkirakenne perustuu siihen, että Kehä II rakennetaan, ja sen varteen on toteutettu myöskin pääpaloasema ja pääpoliisiasema, joten kannattaa myöskin miettiä, miten näin tärkeät laitokset toimivat, jos ei ole tietä, mitä pitkin ajella. Kehä I on jo tänä päivänä erittäin pahoin ruuhkautunut, ja tämä hanke siirtää sieltä ruuhkia pois ja myöskin siirtää mahdollisia paineita Kehä I:n kunnostamiseen ja uudelleenrakentamiseen.

Ed. Tiisanen toi käsittääkseni tämän Inkeroinen — Juurikorpi-ratahankkeen esiin. Olen aivan samaa mieltä siitä, että se on yksi näitä tärkeitä hankkeita. Tällä hetkellä ei voi muuta kuin sanoa, että sitä pidetään kyllä valmiusasemissa ja koetetaan katsoa, että se saataisiin liikkeelle. Olemme yksimielisiä sen tärkeydestä.

Ed. Laakso täältä jo lähtikin, ja hän puhui jotakin minulle täysin käsittämättömiä, että en olisi ollut samaa mieltä näistä kolmesta hankkeesta. — Jaaha, siellä hän on. — Tämä on minun esittämäni hankejärjestys. Nämä kolme ovat ne, joita olen esittänyt, ja olen ollut niiden takana ja olen jatkossakin enkä ole missään vaiheessa esittänyt mitään muuta tärkeysjärjestystä.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy antaa tunnustukset näille ministerirouville, jotka iltapäivän ja nyt myös illan ovat viettäneet meidän kansanedustajien kanssa tässä salissa. (Ed. Nikula: Ahon hallituksen aikana ei tapahtunut!) — Se on meille aika harvinaista herkkua, siis se, että hallituksen ministerit istuvat tällaisten asioiden yhteydessä salissa tähän tapaan kuin nämä rouva ministerit ovat täällä toimineet. Mitä tulee edellisen hallituksen aikaiseen elämään, jotenkin sanomasta päätellen sen puheenvuoron käyttäjä ei istunut edellisessä eduskunnassa. Muuten hän ei olisi moisenlaista puheenvuoroa tuossa käyttänyt.

Arvoisa puhemies! Muutama enemmänkin kommentti täällä jo osin käytyyn keskusteluun, ehkä pari uutta näkökulmaa, mitkä konkreettisesti liittyvät tähän hallituksen lisäbudjettiesitykseen.

Ensinnäkin täällä keskusteltiin aiemmin, ennen kuin näitä teitä rakenneltiin, valtion lainanotosta, siitä mikä siinä näkymä on nyt lisäbudjetin valossa.

Haluun siihen keskusteluun osallistua sanomalla oman käsitykseni siitä, että periaatteessa se suunta, mitä lisäbudjetti tässä ilmentää — velan-

oton, lainanoton siirtäminen kotimaahan — on ehkä sittenkin perusteltua ja paikallaan, kun edellytykset siihen monin tavoin kuitenkin tällä hetkellä olemassa ovat. Se ei ymmärtääkseni kuitenkaan vaikuta ratkaisevasti siihen, sanoisiko, tarjontaan, mikä välttämättömiin muihin kotoisiin luototutarpeisiin on. Tarjontaa on, ja kun näin on, niin on paikallaan eri instrumentein myöskin kotimaasta entistä enemmän määrin tuota velkaa ottaa.

Valtion budjettiin tämän ratkaisun budjettitekninen vaikutus tuli täällä ministeri Alhon toimesta hyvin selvitettyksi. Minusta oli hyvä, että ministeri avoimesti ja vaikea asia huomioon ottaen kohtuullisen selvästikin selosti, mistä tässä pohjimmiltaan on kysymys. Viikonlopun aikaan saattoi lukea otsakkeita, joissa kerrottiin, että budjetin tulopuolet ovat yhtäkkiä kasvaneet 8 miljardilla markalla, eikä niitten otsikoiden alla oleva tekstikään edes kertonut, mistä pohjimmiltaan tuossa kaikessa oli kysymys. Siis periaatteessa tuki sille, että tämä suunta ennen kaikkea uuden velanoton osalta ja jopa myös sen olemassa olevan vanhan velkakannan näin muuttamiseksi on mielestäni oikea.

Mitä muutoin tulee valtion velkaantumiseen ja kansantalouden ylijäämäisyyteen, siitähän nykyisessä tilanteessa pohjimmiltaan on kysymys, asetelma on aika mielenkiintoinen. Kansalaiset eivät kentällä ymmärrä — ilmeisesti me olemme aika huonoja selittäjiä tai ainakin minä — miten on mahdollista, että kansantalous kuitenkin on tällä hetkellä selkeästi niin sanotusti ylijäämäinen tilanteessa, jossa valtio kuitenkin ottaa edelleen kovasti velkaa. Kiitos sen talouspolitiikan, kiitos sillä aikaansaadun erittäin radikaalin muutoksen kokonaistaloudessa on päästy tilanteeseen, jossa Suomi tienaa enemmän kuin syö, kansantalous on ylijäämäinen. Tavallaan valtio velkaantuu kansalaisilleen. Sehän on, sanoisiko, meneillään olevan vaiheen profiili, joka tällä hetkellä Suomen taloudessa on. Suomi Suomena ei enää velkaannu muille kansantalouksille, vaan on reippaasti — viime vuonna jo kai 10 miljardia suurin piirtein ja tänä vuonna reilusti enemmän — tässä mielessä ylijäämäinen.

Mitä tulee vielä lainanottoon sen tarpeeseen nyt ja siihen, kun täällä vähän vertailtiin nykyä joihinkin aikaisempiin ja menneisiin aikoihin, en malta olla vielä muistuttamatta siitä, mitä varsinkin ministeri Anderssonin, joka nyt ei ole paikalla, olen monta kertaa kuullut kertoneen: Nämä ja nuo leikkaukset, mitä tämä hallitus jouuu tekemään, ovat sikäli perusteltuja, että oli

yllätys hänellekin se — näin olen ymmärtänyt, toivottavasti en väärin, hänen halunneen sanoa — että valtiontalouden tai kansantalouden tila oli niin huono.

Totuushan on se, että aina näihin aikoihin saakka, viime viikkoihin asti, kansantalouden ja myöskin valtiontalouden kaikki keskeiset indikaattorit ovat oikeastaan vuoden tai puolitoista melkein kuukausi kuukauden jälkeen näyttäneet aina parempaa, kuin aiempien ennusteiden perusteella saattoi odottaa. Nyt ensimmäiset ennusteet oikeastaan viimeisten kolmen neljän viikon ajalta puhuvat vähän huonompaa. Minä en usko, että välttämättä vielä pysyvästi huonompaa, mutta hieman huonompaa kuitenkin, kuin aiemmin oli ennusteltu. Haluan kaikella tällä sanoa, että se perintö, jolle tämä Lipposen hallitus poliittikkansa rakentaa, ei varmasti ollut, kun se kaikin osin aukeni Lipposen hallitukselle, huonompi kuin Lipposen hallitus saattoi odottaa, huonompi kuin se, mitä nykyiset hallituspuolueet esimerkiksi vaalikamppailussa kansalaisille kertoivat.

Hieman toisin oli asianlaita runsaat neljä vuotta sitten. Referoimatta enempää tuota aikaa haluan näiltä osin vain palauttaa mieliin sen, että kun aikanaan syksyllä 90 hallituksen budjettiesitys täällä esiteltiin, se oli 4 miljardia ylijäämäinen. Kun huhtikuussa vuonna 91 käynnistettiin hallitusohjelmaneuvoitteluja, todettiin, että valtion budjetti on 24—25 miljardia markkaa alijäämäinen. Tämä kertokoon jotain siitä, minkälaisissa oloissa aiemmin lähdettiin liikkeelle. Vertaan neljä vuotta sitten ollut aikaa ja sitä, minkälaisissa oloissa aiemmin kertomani perusteella nyt on kuitenkin liikkeelle lähdetty.

Verotulojen kasvu, josta tässä aiemmin paljon puhuttiin, on tavattoman hyvä ja tärkeä asia. Kun edellistä lisäbudjettia, toista tälle vuodelle, käsiteltiin verojaostossa, silloin jo, aivan kuten ed. Ala-Nissilä sanoi, itse asiassa tiedettiin, että verokertymä tulee olemaan reilusti suurempi kuin se, mihin silloin vielä oli varauduttu. Sitä ei haluttu silloin kirjata. Nyt se tässä kirjataan aivan oikein, ja se on ihan ok, eikä siihen enempää kommenttia muuta kuin se, että on tavattoman myönteistä se, että kasvu on nyt myös verotuloissa tämän mittainen, kuin sen nyt tiedetään olevan. Kenen ansiota verotulojen kasvu nyt on, niin en viitsi siihen keskusteluun tässä yhteydessä enempää kajota. Ehkä nyt voin sen sanoa, että luullakseni niitä ennusteita tälle vuodelle kuitenkin ei ole tehty viime tai toissa viikon vaan muutaman kuukauden takaa olevan verokerty-

män kantotilaston perusteella, jotka kantotilastot verohallitus ymmärtääkseni veroministerille jonkun kuukauden viiveellä aina antaa. Jos oikein muistan, niin tähän tapaan se suurin piirtein meni.

Pari näkökulmaa vielä.

Työllistäminen ja ne odotukset, joita työllisyyden parantamiseksi tähän lisäbudjettiin liittyy. Aiemmin jo vastauspuheenvuorossa kiinnitin siihen seikkaan huomiota, että näille odotuksille tämä lisäbudjetti on mielestäni ainakin jonkinmoinen isku. Jotkut saattoivat ottaa hyvinkin toisissaan ne moninaiset lupaukset, mitä hallituksen puolelta pitkin kesää ja syksyä annettiin suhteessa tähän lisäbudjettiin.

On aivan totta se, mitä ministeri Alho täällä sanoi; 150 miljoonaahan täällä on avustuksia korjaustoimintaan. Mitä tulee asuntosektoriin muutoin, samaan aikaan vähennetään asuntosektorilta asuntolainojen korkotuesta 40 miljoonaa markkaa, mihin on ymmärrettävät perusteensa. Edelleen vähennetään ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotuesta 15 miljoonaa markkaa ja asp-järjestelmään liittyviä palkkioita ja korkotukia 30 miljoonaa markkaa. Halusin tällä nyt vain osoittaa, että asuntosektorin sisällä nuo vähennykset ovat melkein yhtä suuret, eivät aivan niin suuret kuin tuo lisä, mutta vähän ikään kuin sinnepäin kuitenkin. Hyvää periaatteessa on se, että tässä tilanteessa nimenomaan korjaustoimintaan rahaa laitetaan. Näiltä osin asuntosektorin sisäisessä painotuksessa mielestäni tämä ratkaisu sinänsä on aivan oikea.

Mitä muihin työllisyyttä edistäviin toimiin tulee, niin toden totta niitä lisäbudjetista ei kerta kaikkiaan, ei kerta kaikkiaan löydy. Kuljetustuen vähentäminen muistaakseni 11 miljoonalla markalla ja eräät muut vastaavanlaiset esimerkit kertovat päinvastaisesta lisäbudjetissa.

Ministeri Alho kyseli siihen tapaan, mahtoiko keskustalla olla odotuksia siitä, että tänne tulee esimerkiksi joitain sellaisia, näin minä ymmärsin, uusia yritystukia ja elinkeinotukia, joilla olisi työllistetty. Ei välttämättä niin, vaan enemmänkin niin, että työllistämisen kynnyksen madaltamiseen, josta niin paljon on puhuttu ja jonka peruslääkkeet ovat meidän kaikkien, niin hallituksen kuin opposition, tiedossa, työllistämiskynnyksen madaltamiseen työvaltaisilla aloilla, olisi nyt pitänyt vihdoin viimein saada konkreettisia esityksiä. Varsinaisen budjetin käsittely on aika pitkällä menossa. Lisäbudjetti on tässä, ja siinä niitä toimenpiteitä ei ole. Minä pahoin pelkään, että ei ennätetä siihen, että esimerkiksi

vuodenvaihteessa, edes silloin, saataisiin riittävän tehokkaita toimia. Mieluusti niitä olisi pitänyt saada liikkeelle jo tämän vuoden aikana. (Ed. R. Ojala: 92!) Entä mistä liikkeelle noita toimenpiteitä? — Mitä tulee 92:een, palaan siihen sen verran, että silloin elettiin vaihetta, jolloinka kerta kaikkiaan voima kansantalouden veturista oli ollut ja mennyt. Oli ollut ja mennyt. Suomesta oli tullut maailman kallein maa. Meidän taloutemme veturi, vientialat, oli menettänyt totaalisesti kilpailukykynsä. Suomi ei siinä tilanteessa olisi selviytynyt, ellei talouden veturia olisi saatu vetokuntoon eri ratkaisujen jälkeen, joista tietysti markan devalvointi ja sitten devalvoituminen olivat tärkeimpiä. Näiden ratkaisujen jälkeen talous saatiin nousemaan.

Mutta nyt kun veturi vetää ja todella rajusti vetää, erikokoisten veturien vetämää taakkaa pitää jakaa uudella tavalla, siten jakaa, että vientialoille, joiden vedettävänä sittenkin on aika pieni työllistämisen taakka, sosiaaliverotaakka, siirrettäköön taakkaa pieniltä työvaltaisilta yrityksiltä niitten vetämästä erittäin raskaasta sosiaaliverotaakasta esimerkiksi tämän tyyppisin toimin, puhumattakaan joustoista, mutta kun ne ovat kuulemma kulunut slogan, sitä sanaa ei saisi kuulemma oikein käyttää. Mutta jos sallitte sen verran sitä sanaa käyttää, niin ehkä myös joustoja ja joukko muita toimia periaatteessa. Niihin tarttumisesta on nyt kysymys. Lisäbudjetti ei pidä sisällään jälkeäkään siitä, että niihin nyt oltaisiin tarttumassa.

Arvoisa puhemies! Vielä liikenneasioista muutama sana, mutta niihin aiemmassa keskustelussa kajottiin.

Minusta lisäbudjetin tietyt kohdat ilmentävät tavallaan sitä samaa linjaa, mikä hallituksen varsinaisessa budjettiesityksessä vuodelle 96 on sanottu ja kerrottu. Sukua niille samoille linjauksille ovat kyllä hallituksen liikenneinvestointihankkeet. Tässä todella, aivan niin kuin ed. Nikula sanoi, 15 miljoonalla markalla sidotaan noin 1,3 miljardin markan tulevat investoinnit. No, on sitä aiemminkin lisäbudjeteilla liikennehankkeita liikkeelle pantu. Mutta niiden 17 vuoden aikana, joina olen ollut budjettia tekemässä, niistä aika monen aikaan joko valtionvaroissa tai hallituksen piirissä, ei kyllä muistu mieleen vaihetta, jossa tämän mittainen hankelista pitkälti tulevaisuuteen 2000-luvun puolelle pannaan liikkeelle 15 miljoonan markan alkupääomalla.

Lisäksi nämä kohteet kertovat nyt omaa kielitään siitä, yhtä pientä poikkeusta lukuun ottamatta, että on vaara, että myös hallituksen inves-

tointipolitiikka muiden toimien ohella entisestään syventää kansakunnan alueellista kahtiajakoa. Minun veikkaukseni ja väitteeni on, että Suomessa on käynnistynyt sodan jälkeisen elämämme rajuin alueellinen muutos ja murros, rajuin alueellinen keskittymiskehitys, jollaista kertaakaan sodan jälkeen 60-luvun loppu mukaan lukien tässä maassa ei ole ennen koettu. Toivoa sopii, että näillä investointihankkeilla ei osaltaan hallitus lisää tuota polarisoitumista, alueellista eriytymistä, erilaistumista, eriarvoistumista, missä meno — väitän — tällä hetkellä jo on muutenkin tavattoman kova.

Arvoisa puhemies! Lopetan tämän pienen puheenvuoroni päätyessä siihen, sanoisiko, kysymyksenasetteluun tai enemmänkin huudahdukseen, että toivoisi toden totta nyt, että sitä aika hyvää perintöä, minkä Lipposen hallitus edeltäjältään sai, ei nyt hukattaisi. Se hukkaamisen vaara, vielä kertaalleen sanottuna, on kahdessa asiassa ylitse muiden.

Toinen näistä on väärä säästöjen kohtaantuminen ja sen väärän kohtaantumisen aiheuttama psykologinen isku ja sen vaikutus kulutuskysyntään jne. Tällä leikkauslinjalla ei sellaista kulutuskysyntää synny, jonka synnylle periaatteessa edellytykset voisivat olla olemassa. Niille, joilla potentiaalia kulutuskysyntää olisi, leikkaukset ovat sellainen uhka, että he eivät uskalla kuluttaa. Siitä on seuraamuksena se, että työttömyys ei vähene odotetulla tavalla.

Se toinen vaara, jolla hallitus on vaarassa hukata sen perinnön, on todella se seikka, mihin tässäkin puheenvuorossa jo kerran kiinnitin huomiota, että työllistämisen kynnystä olisi nyt nopeasti saatava alas. Ellei sitä kohta saada, se suhdannevaihe, jonka kuluessa se voitaisiin tehdä, on niin ohi, että sen jälkeen työvaltaisten yritysten työllistämismahdollisuuksien parantaminen on vaikeampaa. Tilanteessa, jossa suurteollisuus alkaa huutaa, että sillä menee huonosti, ei sen kontolle enää voida esimerkiksi mitään uusia sosiaaliverorasitteita heittää.

Liikenneministeri L i n n a i n m a a : Arvoisa puhemies! Asioita voidaan tietysti katsella hyvin monestakin näkökulmasta ja laittaa painotuksia eri tavoin. Mutta kun ed. Pekkarinen totesi, että hänen 17 vuoden budjettinäkömiensä aikana ei ole koskaan tehty näin suuria päätöksiä näin pienellä rahalla ja lähtien liikkeelle lisätalousarviosta, niin voidaan tietysti kysyä myös, miksi nyt tällaiseen voidaan mennä. Yksi selitys on se, että on varmasti päästy pitkäjänteisempään

asioiden tarkastelunäkökulmaan. Ei mennä vuosi kerrallaan eteenpäin ja katsota, mitä siellä kukkarossa on. Tänä päivänä tiedämme, mitkä ovat ministeriön budjettiraamit. Tiedämme, kuinka paljon teiden kehittämiseen meillä on käytettävissä seuraavien vuosien aikana, tämän eduskuntakauden aikana. Me tiedämme, milloin nyt käynnissä olevat tiehankkeet alkavat valmistua, ja siitä voidaan katsoa, mistä kunakin vuonna tulee pelivaraa ja kuinka paljon. Näihin raameihin on mahdutettu nyt nämä hankkeet. Eli tilanne on kyllä jatkovuosiakin ajatellen hallinnassa.

Kun ed. Pekkarinen puhui polarisoitumisesta ja varoitteli maan eriarvoistamisesta, niin tähän on ymmärrettävissä vain ja ainoastaan oppositiopuolueen puheenvuorona, jossa yritetään ruokkia tällaista ajattelua muualla maassa. Tosi-asiaksi kuitenkin jää, että nämä hankkeet olivat Infra 2010 -raportissa ensimmäiset hankkeet, joita esitettiin toteuttaviksi. Raportti on kirjoitettu aikana, jolloin myöskin keskustapuolue oli hallituksessa.

Ministeri Alho: Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen kehotti hallitusta vaalimaan Ahon hallituksen perintöä. Sehän on valtion velka ja työttömyys. Ikävä kyllä, en voi luvata sitä vaalia, koska kumpakin aiomme pienentää. Siinänsä olen kyllä sitä mieltä, että tikulla silmään niitä, jotka vanhoja muistelevat, koska se, mitä Suomen taloudessa tarvitaan, on yksinkertaisesti se, että löydämme yhteisymmärryksen siitä, miten todella voitamme kaikki nämä vaikeudet. Siihen käsitykseni mukaan tarvitaan yhtä hyvin myöskin opposition tukea kuin hallituksen ponnisteluja.

En halua kaikelta osin kommentoidakaan ed. Pekkarisen puheenvuoroa. Siinä oli erinomaisen hyviä kohtia. Haluaisin työllisyysohjelman osalta ja työllisyystoimiin liittyen kuitenkin sanoa, että ensinnäkin ohjelma valmistuu myöhemmin, kuin tämä viimeisin lisäbudjetti on annettu. Ohjelmassa varmasti tulee olemaan vähän samanlainen kokoelma toimenpiteitä kuin morsiuspuvussa, että siinä on jotain vanhaa, jotain lainattua, jotain uutta ja jotain sinistä.

Jos puhutaan esimerkiksi työllistävistä palveluista, verokiilasta, tämantapaisista kysymyksistä, haluan vain viitata ed. Huuhtasen tämänpäiväiseen Ilta-Sanomien artikkeliin, jossa hän on purkanut hiukan ulos sitä, mistä itse asiassa verokiilassakin on kysymys. Nyt toivonkin, että kun se sana kuulostaa niin mukavalta, että siitä se kiila vain pois otetaan, samalla on

tietysti myöskin ihan huolellisesti arvioitava, millaisia hyvinvointipalveluita ja millaista sosiaaliturvaa haluamme vastaisuudessa rahoittaa. Sen vuoksi tässäkin kiirehtiminen ei ehkä ole eduksi, koska asioiden vaikutuksia pitää punnita. Olettaisin kuitenkin, että tämä kysymys työllisyysohjelman myötä väistämättä on edessä ja tähän tullaan paneutumaan.

Sen lisäksi esimerkiksi työelämän toimivuutta lisäävät toimet, joista täälläkin monet ovat sanoneet, että ne ovat työllisyyden paranemisen ja työllistämisen kynnysten madaltamisen kannalta tärkeitä kysymyksiä, eivät ole oikeastaan niinkään budjettiasioita, vaan enemmän muuta lainsäädäntöä edellyttäviä asioita, joissa tämän hallituksen lähtökohta on ollut, niin kuin moneen kertaan on alleviivattu, että niistä neuvotellaan, yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa, ei kuitenkaan niin että neuvotellaan, neuvotellaan, neuvotellaan vaan myöskin ratkaisuja pitää aikaansaada. Jos ei niitä tule neuvotellen, ne täytyy tehdä hallituksen yksin.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeastaan saman asian halusin sanoa, minkä ministeri Alho jo ilmaisi, mutta sanonpa sen uudestaan vielä. Ed. Pekkarinen todella sanoi, että sitä perintöä, jonka Lipposen hallitus sai, ei pitäisi hukata.

Arvoisa puhemies! Vastoin ed. Pekkarisen toivomusta nimenomaan esittäisin vakavasti, että tuo perintö pitäisi hukata mitä pikimmin. Minkä me saimme perinnöksi? Me saimme 480 000 työntöntä. Se on yksinkertaisesti Suomen kaikkien aikojen ennätys. Ongelma ei ole tuon perinnön vaalimisessa, vaan sen hukkaamisessa. Meidän onkin katsottava eteenpäin, kuinka työttömyysongelman ratkaisemme. Siinä tarvitaan myöskin opposition tukea.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun nyt kahdesta sosiaalidemokraattisesta suusta, sekä ministerin että kansanedustajan suusta, tällaiseen pikku näppärintiin käytiin, ehkä sitä on pikkuisen syytä myöskin minun vielä kommentoida.

Tarkoitin perinnöllä, myönteisellä perinnöllä, sitä, arvoisa ministeri ja arvoisa edustaja, että Lipposen hallitus sai kansantalouden, jossa bruttokansantuote kasvoi Euroopan nopeinta vauhtia, jossa kansantalous oli rutkasti ylijäämäinen toisin kuin oli siinä perinnössä, jonka me edeltäjältä saimme, joka oli 30 miljardia vuodessa alijäämäinen jne.

P u h e m i e s (koputtaa): Ed. Pekkarinen, saanko pyytää teitä puhumaan enemmän tännepäin ihan pöytäkirjan tähden, koska se on teknisistä syistä parempi niin. Puhe ei muuten tule nauhoitukseen.

P u h u j a: Arvoisa puhemies! Hyvin mielelläni, jos saan lisäaikaa tämän verran, minkä äsken menetin.

Me saimme kuvatonlaisen kansantalouden. Me saimme aikaan mainitsemani tilanteen. Nykyinen hallitus sai mainitunlaisen perinnön. Totta kai siihen perintöön kuului myöskin se, että työttömyys on Euroopan korkeimpia, itse asiassa kahden korkeimman joukossa, ja tilanteen, jossa Suomen valtion velka on Euroopan keskimääräistä luokkaa. Näiden molempien suhteen kehitystrendit olivat tietynlaiset, sen suuntaiset, että niillä trendeillä edeten ottaen huomioon kerrottu talouden kasvu meillä oli edellytykset, ja vieläkin uskon, että on edellytykset puolittaa työttömyys — tässä minä kannustan hallitusta — tämän vaalikauden aikana. Sitä tuolla perinnöllä tarkoitin. Sen perinnön hyvät osat, joilla nuo taakat ovat voitettavissa, ovat sen mittaiset, että niillä tuo perinnön ikävä osa on voitettavissa.

Mitä tulee ministeri Linnainmaan puheenvuoroon kahtiajasta, en kyllä väitä, että näillä kolmella tiekohteella ratkeaa Suomen alueellinen kahtiajako. Eivät ne niin merkittäviä ole. Pieni rikka rokassa, siinä yleisessä suunnassa, joka jakaa alueellisesti kahtia kansaa, nämäkin hankkeet ovat, ainakin kaksi niistä on. Toden totta, eivät ne ole ratkaisevia, vaan monien muiden valtion varsinaiseen budjettiin liittyvien linjausten kautta syntyy alueellinen kahtiajako.

Ed. A i t t o n i e m i: Rouva puhemies! Hallitus vannoo tässäkin lisäbudjetissa laskevien korkojen ja olemattoman inflaation varaan, mikä on täysi virhe. Tätä vauhtia me kuivamme, suomalainen yhteiskunta kuivuu, muumioituu ja aikaan se sitten Emussa balsamoidaan köyhyyteensä, jos muutosta ei tule.

Mitä laskevat korot vaikuttavat esimerkiksi kulutuspuolella, tavallisten ihmisten puolella? He maksavat velkojensa pääomia pois sen verran, mitä laskevilta koroilta tulee varaa, eikä yhtään markkaa siitä käytetä kotimaiseen kuluutukseen, mikä olisi välttämätöntä. Vasta siinä vaiheessa, kun korot laskevat tarpeeksi ja, mikä tärkeintä, ihmiset alkavat luottaa siihen, että korot eivät taas lähde laukkaamaan, vaan pysyvät sillä tasolla, mille ne ovat laskeneet, saattaa olla

esimerkiksi asuntotuotannon, asuntojen hankkimisen osalta jotakin merkitystä korkojen laskulaa.

Inflaatio, ministeri Alho, ajaa säästöt pankeista. Kun inflaatio nousee korkeammaksi kuin pankeissa rahalle saatava reaalkorko, jokainen järkevähminen alkaa ajatella sitä, että inflaatio syö minun rahani pankissa, kun toisaalta investointeihin sijoitettuina nämä rahat säilyisivät. Tämähän oli vanhan talouskasvun pohjana. Vain inflaation liikkeellelaskemisella päästään liikkeelle. Mutta ei se ole niin helposti sanottu. Millä saadaan inflaatio liikkeelle? Kas, siinäpä kysymys! Kyllä täällä puheita voi olla, mutta se olisi välttämätöntä. Inflaatio liikkeelle, ja silloin suomalainen yhteiskunta alkaa taas nousta, muuten muumioitutaan ja balsamoidutaan.

Ed. L ö v: Värderade talman, arvoisa puhemies! Årets tredje tilläggsbudget är något så unikt som en överskottsbudget som möjliggör en minskning av årets nettouplåning med nästan 5 miljarder mark. Särskilt för dem, partier och enskilda, som ibland misstänkt att marknadens inverkan på statsekonomi överdrivs, lönar det sig att ta en närmare titt på hur överskottet uppstår.

Kursvinster och ränteinkomster står tillsammans med ökade skatter för lejonparten av överskottet. Bättre stöd för regeringens ränte- och inflationspolitiska linje är svårt att hitta.

Vuoden kolmas lisätalousarvio on sillä tavalla ainutlaatuinen, että se on ylijäämäinen, mikä mahdollistaa tämän vuoden nettolainanoton vähentämisen lähes 5 miljardilla markalla. Varsinkin niiden, niin puolueiden kuin yksityisten edustajienkin, jotka joskus ovat epäilleet markkinoiden vaikutusta valtiontalouteen liioitellun, kannattaa perehtyä tarkemmin siihen, miten ylijäämä on muodostunut.

Kurssivoitot ja korkotulot vastaavat yhdessä verotulojen lisäyksen kanssa ylijäämän leijonanosasta. Parempaa tukea hallituksen korko- ja inflatiopoliittiselle linjalle on vaikea löytää. Tietojen mukaan eräillä tahoilla hallituksessa oli voimakasta halua pistää lisäbudjetin osoittama ylijäämä menemään. On pidettävä uskomattomana, että yksikään ministeri saattoi edes hetkeksikään unohtaa koko budjetin, kuten useiden aikaisempien budjettienkin, olevan noin yhdeltä kolmasosaltaan lainarahoitteinen. Valtiontalouden jaloilleen saamiseksi tarvitaan useita nyt käsitellyssä olevan budjetin kaltaisia budjetteja.

Men, men, därför är det desto tråkigare att budgeten trots allt innehåller ett element som äter upp mycket av det positiva och som har drag av det slag av intressebevakning som den här regeringen hittills inte velat förknippas med. Det handlar om tre nya stora vägprojekt, som har diskuterats mycket här i kväll och som nu igångsätts, dvs. Iittala — Kulju, Joensuu — Ylämylly och Ring II. Framför allt handlar det om den principiella sidan och om själva tillvägagångssättet.

Projektet i sig kanske går att försvara. Det har man naturligtvis också gjort, bl.a. med att de kan igångsättas med medel som blir över från andra projekt och att de länge funnits med i planerna. Lönsamhetskalkylerna är det inte något fel på.

Keskeinen kysymys onkin nyt toinen. Oli kai tämä kaikki tiedossa budjettiriihessä, kun vuoden 96 varsinainen talousarvio rakennettiin. Ruotsalaisessa kansanpuolueessa teimme kovasti töitä sen puolesta, että olemassa oleva tieverkko voitaisiin pitää kunnossa, ja pyrimme mm. saamaan suurempaa ymmärtämystä sille, mihin tilanne voi johtaa, jos yksityistieavustukset poistetaan kokonaan. Tulos ei ollut kaikilta osin haluamamme. Nyt löytynyt 15 miljoonan ylijäämä ei voi muuttaa kokonaisarvioita, joihin hallitus päätyi vajaan kaksi kuukautta sitten. Uusien hankkeiden loppusummahan on aivan toista suuruusluokkaa.

Tämän vuoksi ja koska hankkeiden käsittelystä hallituksessa ei puuttunut yllättäviä piirteitä, mikä puolestaan merkitsi sitä, että asian ankkuroimiseen ryhmiin oli tuskin minkäänlaisia mahdollisuuksia, monille ryhmän jäsenille on lähes mahdotonta niin uusien hankkeiden nieleminen kuin yksityistieavustusten leikkaaminenkin. Tämä tuskin horjuttaa hallituksen kokoonpanoa, mutta niin huonosta psykologiasta on kyse, että hallitus saa syyttää eduskunnassa syntyvistä vaikeuksista itseään.

Kort sagt, det går tyvärr inte att lova odelat stöd från vår grupp sida för regeringens vägpolitiska motstridigheter den här hösten, tyvärr. Förslaget är för övrigt inte 100-procentigt enigt från regeringssidan heller.

Förslaget är inte bara politiskt tvivelaktigt. Också budgettekniskt kan det ifrågasättas. Regeringen låter visserligen förstå att de medel som frigjorts skall räcka också under nästa år. Men åtminstone strider förfarandet mot andan i principen att alla uppgifter som är kända skall upptas

i ordinarie budget. Få se vad statsutskottet säger om saken. Vad händer om man konstaterar att medel behövs i 1996 års budget? Vad skall man skära ned på då i stället?

Puhemies! On ikävää, että hallitus koettelee tällaisissa asioissa eduskunnan kärsivällisyyttä, kun sitä kuitenkin kipeästi tarvitaan. Hallituksen onkin juuri nyt todella suurempi syy kuin eduskunnalla omien pelisääntöjensä tarkistamiseen.

Muutoin, arvoisa puhemies, lisäbudjetti noudattelee pitkälti hallituksen aikaisempia linjauksia. Merkille kannattaa joka tapauksessa panna varojen siirtotarpeen lisääntyminen työttömyysturvan peruspäivärahasta työmarkkinatukeen. Tämä asettaa yhä suurempia vaatimuksia eduskuntaan tulossa olevan säästön hienosäädölle vuodeksi 1996. Ryhmässämme olemme toisaalta halunneet pelastaa mahdollisimman paljon lapsikorotuksista, mutta säästöt eivät myöskään voi olla suoranaisesti syrjiviä ikänäkökulmasta. Tukea vaille jäävien tai tuen huomattavan leikkauksen kohteeksi joutuvien tulee halutessaan saada jonkinlainen koulutuspaikka.

I övrigt, talman, följer tilläggsbudgeten i stort sett regeringens tidigare linjedragningar. Värt att notera är i varje fall det ökade behovet av att överföra medel från grunddagpenningen inom utkomstskyddet för arbetslösa till arbetsmarknadsstödet. Det här ställer ännu större krav på finjusteringen i den inbesparing för år 1996 som är på väg till riksdagen. Inom vår grupp har vi dels velat rädda så mycket som möjligt av barnförhöjningarna, men inbesparingen kan inte heller vara direkt diskriminerande ur ålderssynvinkeln.

De som blir utan stöd eller får märkbart nedskuret stöd måste, om de själva vill, i stället få tillgång till en utbildningsplats av något slag.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Löv totesi, että hallituksen tulee itse tarkistaa omia pelisääntöjään, kun on syntynyt tällaisia pulmallisia tilanteita eduskunnassa. Hän viittasi mm. yksityisteiden valtionosuuksien poistamiseen, mikä tuntuu olevan myös hallitusryhmien kansanedustajille melko pulmallinen kysymys.

Éhkä on näin, ed. Löv, että hallitusohjelman rakentaminen ja hyväksyminen tapahtui pitkälti ilman sitä keskustelua, jota välttämättä tällaisessa vaikeassa tilanteessa tarvitaan. Ilmeisesti on

niin, että nyt tätä keskustelua käydään eduskunnassa valiokunnissa ja myös hallituspuolueiden eduskuntaryhmissä. Minusta tämä on luonnollista, ja joka tapauksessa keskustelua on tarpeen käydä ja panna asiat ja arvot kohdalleen koko maan osalta tarkasteltuina niin, että ei tällaista kahtiajakoa synny, josta on paljon viime viikkoina ja kuukausina keskusteltu.

Liikenneministeri L i n n a i n m a a : Arvoisa puhemies! Ed. Löville haluan todeta, että hallitusohjelman lisäpöytäkirjassa on yksiselitteisesti sanottu, että yksityisteiden valtionavusta luovutaan. Se ei ole mikään vaihtoehtoinen puntaroitava asia enää sen jälkeen, kun hallitusohjelma on hyväksytty ja myös eduskunnassa hyväksytty. Sitä on ihan turha pohtia nyt, pystyttäisiinkö jostain muualta irrottamaan rahaa tässä vaiheessa.

Ed. Löw totesi, että RKP olisi mieluummin pannut rahat olemassa olevaan tieverkkoon ja sen kunnon kohentamiseen. On ihan aiheellista olla huolissaan perustienpidostamme ja niistä rahamääristä, joita siihen on käytettävissä. Toisaalta kehityskin menee eteenpäin. On keksitty päällysteitä, jotka ovat parantaneet kulutuskestävyyttä. Nastarengasmääräyksiä on muutettu päällysteystävällisempään suuntaan jne., joten ehkä tämä huoli ei niin kovin suuri ole. Kuitenkin on nähtävissä, että vuosikymmenen alkupuolelta perustienpitoon osoitetut rahat ovat supistuneet. Vuonna 1991 oli käytettävissä 3,8 miljardia, ja ensi vuoden talousarviossa esitetään vain runsasta 3 miljardia.

Aivan yhtä jyrkästi, oikeastaan vielä jyrkemmin, ovat supistuneet teiden kehittämiseen osoitettavat määrärahat. Vuonna 1991 niihin osoitettiin 2 miljardia ja ensi vuoden talousarviossa esitetään ainoastaan 942 miljoonaa. Tielaitoksen suunnitelmien mukainen taso tarkoittaa rahoitustasoa, joka tarvittaisiin liikenteen kasvunusteiden mukaiseen liikenneverkkojen kehittämiseen ja liikenteen olosuhteiden pitämiseen kasvavalle liikenteelle nykytasolla. Jotta nykytas säilyisi ja vastaisi kasvavaa liikennettä, kehittämiseen tarvittaisiin 1,8 miljardia vuodessa, ja nyt meillä on osoittaa vain puolet siitä, joten mielestäni se, että pystytään nämä tiehankkeet aloittamaan, on tässä valossa todellakin tervetullutta.

Nämä budjetinäkymät liikenneministeriön jatkovuosien kannalta eivät olleet vielä budjettiriihessä käytettävissä, niin että näistä olisi siinä yhteydessä pystytty tekemään päätöksiä. Ei ainakaan itselläni ollut tiedossa säästyviä raha-

summia. Ne ovat tarkentuneet vasta nyt budjettiriiheen jälkeen. Kuten puheenvuorossani esitin, on myös tarkentunut jatkovuosien raamitus ja olemme pystyneet osoittamaan, että nämä kehittämishankkeet pystytään viemään eteenpäin raamien antamalla rahamäärällä.

Ed. B r e m e r : Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri Linnainmaa! Minusta on jotenkin epämiellyttävää väitellä liikenneministerin kanssa. Mutta en malta olla vastustamatta sellaista demagogista väitettä, että eduskunta ei saisi pohdiskella hallitusohjelmaa. Kun väitetään, että Kehä II kuuluu Suomen kolmen tärkeimmän liikennehankkeen joukkoon, en liioin malta olla heittämättä muutamia ajatuksia ryytinä tähän soppaan.

Niillä kaduilla, joita nyt käytetään tulevan Kehä II:n sijaisväylinä, minulle tulevat mieleen Hewlett-Packard, Teboil, Esso, McDonald's, Espoon Auto, LänsiAuto pitkin Merituulentietä, tulevat mieleen Mankkaanportin ostari ja Espoon leipomo Mankkaantiellä. Kalevalantiellä ei tule oikeastaan mitään vastaan.

Kun liikenneministeri sanoo, että Espoossa on suuria liikenneruuhkia, epäilen, että kysymyksessä ei ole ainoastaan ajatusvirhe, vaan myös näkövirhe. Nimittäin olen katsonut Helsingin ja pääkaupunkiseudun liikennevirtoja joka ikinen arkiaamu vuodesta 1989 tammikuun alusta. Minun pitäisi tietää, missä ruuhkat ovat, jos kukaan sen tietää. Kalevalantiellä on noin kymmenen minuuttia keskimäärin noin 400 metrin seisova ruuhkajono. Mankkaantiellä ennen Sinikalliontien risteystä on noin parinsadan metrin seisova ruuhka viisi — kymmenen minuuttia. Se on hyvin pientä verrattuna 1,5:n, jopa 6 kilometrin jatkuvasti seisoviin jonoihin muualla Helsingin ja pääkaupunkiseudun alueella. Minä sanoisin ministeri Linnainmaalle, että tervetuloa helikopteriin katsomaan ja tarkistamaan tilanne vaikka huomenna aamulla kello 7 Hernesaaren kärjessä. Sieltä voidaan lähteä.

Minusta on myös epämiellyttävää haastaa ministeri Linnainmaa selvittämään, mitä tarkoitetaan hyöty — kustannus-suhteella. Mutta kun hän jatkuvasti tuo esille Kehä II:n hyöty — kustannus-suhteen ja numeroarvon 5,8, mielelläni sanoisin, että hyöty — kustannus-suhte on numero, jonka saa ruuvaamalla, minkälaiseksi haluaa. Siinä ei tarvitse muuta kuin manipuloida liikennevaloja, minkä jälkeen liikenne pysähtyy ja lasketaan, mikä on matka-aika, kuinka paljon tiettyyn matkaan käytetään aikaa, paljonko siitä

syntyy epäedullisia päästöjä, liikennesuunnittelusta ja muuta tällaista.

Kysyisin edelleen: Mikä olikaan ympäristöministeriön yva-selvityksen tulos Kehä II:sta vuosi sitten? Se oli varsin epäedullinen.

Espoo — valitettavasti näin on sanottava — loisisi Helsingin kyljessä, ja koko Suomen kannalta pääkaupunkiseudun kehitys on erittäin tärkeää kansainvälisen kilpailukykykymme vuoksi. Koko pääkaupunkiseudun edun mukaista olisi ennen kaikkea metron rakentaminen, Espooseen nimittäin.

Viimeiseksi haluaisin tuoda esille arvostamani puhemies Uosukaisen ajatuksen Helsingin kaupungin vastaanotolla, kun Helsinki hykerteli kulttuuripääkaupunki-innossaan. Puhemies Uosukainen palautti monen läsnäolijan kylmään tosiasiaan, että Helsingissä on 50 000 työtöntä ja maan korkein pitkäaikaistyöttömyys ja se on paljon tärkeämpi hoidettava kuin kulttuuripääkaupungin tittelin saaminen. Puolestani toteaisin, että pääkaupunkiseudulla on noin 90 000 työtöntä ja varmasti myös pääkaupunkiseudulla maan korkein pitkäaikaistyöttömyys ongelmallisin. Olen pahoillani siitä, että lisätalousarvio tuo hyvin vähän toivoa ja lohtua sen asian hoitamiseksi.

Ed. B r y g g a r e : Rouva puhemies! En malta minäkään olla puuttumatta pääkaupunkiseudun liikennesuunnitteluun. Minä näen tämän alueen kokonaisuutena, ja niin kuin ed. Bremerin mainitsi, raideliikenteen kehittäminen on ilman muuta osa sitä tärkeää kehittelyä.

Kysyisinkin samalla ministeri Linnainmaalta, miten hän kokee Leppävaaran lisäraiteen tai metron kehittämisen Espooseen. Eikö ole niin, että se on osa tätä kokonaisuutta, jolla pääkaupunkiseudun liikennejärjestelyä kehitetään? On hieman ihmeellistä, että Kehä I, jota ei nyt viedä eteenpäin nimenomaan Espoon kohdalla, edelleen ruuhkautuu ja siirretään painoarvo Kehä II:n suuntaan.

On ihmeellistä, että samaan aikaan toisessa päässä tätä maantieteellisesti yhtenäistä mutta hallinnollisesti erilaista aluetta kehitetään niin, että rakennetaan metroja — mikä on aivan oikein, kun katsoo sitä aluetta — ja toisessa päässä rakennetaan erilaisia teitä. Eikö tämä alue pitäisi nähdä kokonaisuutena, muodostaa ja rakentaa kokonaisjärjestelmä, joka toimii ja pelaa yhtenäisesti? Tässä suhteessa olen ed. Bremerin kanssa samaa mieltä siitä, että Kehä II:n rakentaminen, vaikka sen tehokkuusluku on todetta-

va korkeaksi, ei varmasti näihin muihin ratkaisuihin verraten — lisäraide Leppävaaraan tai metron rakentaminen Espooseen — ole ensimmäisenä. Myös työllistämisaikutuksiltaan nämä raideratkaisut olisivat olleet aivan toista luokkaa.

Liikenneministeri L i n n a i n m a a : Arvoisa puhemies! Ed. Bremerille haluaisin todeta, että en ole sanonut niin, että eduskunta ei saisi pohdiskella hallitusohjelmaa. Sanoin vain, mitä ajattelin suoritetusta pohdiskelusta.

Kehä II:sta ja sen liikennevirroista puhuakseni valitettava tosiasia on, että Vanhan-Mankaan tie ja Kalevalantie ovat todella ruuhkaisia ja siellä seistään pitkiä aikoja ruuhkissa. Minun asiantuntemukseni Espoon liikenteestä on vähän pitemmällä kuin ed. Bremerin. Olen ollut espoolainen vuodesta 64. Jos ed. Bremerillä on kiinnostusta Kehä II:een ja usko ei riitä siihen, että se on tarpeellinen, sopii keskustella esimerkiksi paikallisen nimismiehen kanssa, niin se tarpeellisuus varmasti aukeaa.

Hyöty — kustannus-suhde on sellainen, että voi olla, että erilaisia ruuveja ruuvaamalla saadaan erilaisia tuloksia, mutta minulle on tärkeää, että on ollut sama ruuvaaja ruuvailemassa kaikkien hankkeiden kohdalla, joten ne ovat kuitenkin nähdäkseni yhteismitallisia.

Kun ed. Bremer ainakin edellisessä puheenvuorossaan kysyi, miksi puhutaan Kehä II:sta, kun pitäisi panna metro alulle, ei niitä näin vain voi vaihdella. Ei metrosta tänä päivänä ole edes linjaustietoa. Sitä ei vielä tiedetä, mitä kautta se joskus tullaan toteuttamaan, jos se tullaan toteuttamaan, ja mistä rahat tehdään. Se on myös erittäin kallis hanke, ja siihen ei ole löytynyt myöskään Espoossa yksimielisyyttä. Tuntuu vain siltä, että nyt ovat helsinkiläiset kovin tietäviäisiä espoolaisten asioista.

Leppävaaran lisäraide, josta ed. Bryggare puhui, on tärkeä, ja se on myös Uudenmaan kansanedustajien mielestä tärkeimpiä hankkeita ja raidehankkeista ykkönen. Se vain on erittäin kallis hanke, ja siinä on yhtenä kompastuskivenä tällä hetkellä Linnunlaulun alue. Sinne pitäisi löytää ensin ratkaisut.

Ed. B r e m e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, mitä tulee Kalevalantien ja Mankaantien ruuhkiin, ne ovat 10 minuutin mittaisia, ja kun muualla on 6 kilometrin seisovia ruuhkia tunnin mittaisina, en kovasti vertaisi niitä keskenään.

Toiseksi, mitä tulee metrolinjaukseen, sattumalta olen vieläkin Helsingin kaupunkisuunnittelulautakunnan jäsen ja voin kertoa, että linjauksia on kaksi, toinen Lauttasaaren kautta ja merenlahden alta Otaniemeen, toinen Tukholmankadun — Kuusitien kautta. Niitä linjauksia on, ja raha kuin raha, tässä käsitellään ihan samaa markkaa kuin Kehä II:n kohdalla. Se pätee myös metron kehitykseen. Toivoisin, että ministeri Linnainmaa vaikutusvallallaan voisi taivuttaa Espoon päätöksentekijät yhteistyöhön Helsingin kanssa sillä tavalla, että todella yhdessä saataisiin metro aikaan. Sehän on Espoosta kiinni, ei Helsingistä. Helsinki ei voi tulla Espoon alueelle laittamaan metroa, sehän asia on ihan selvä.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelin juuri sanoa, niin kuin kuiskattiin, että ollaan kuin YTV:n hallituksen kokouksessa, hallituksen jossa itse olen kahdeksan vuotta istunut. Siltä pohjalta haluaisin sanoa, että pidän erittäin tärkeänä ja hyvänä sitä, että budjetissa on nyt kerrankin osoitettu määrärahoja niihin ongelmakohtiin, joita pääkaupunkiseudulla on. Siinä mielessä Kehä II:n rakentaminen, joka on saatu, on erittäin hyvä asia. Siitä annan ihan täydet pisteet liikenneministeri Linnainmaalle, koska Kehä I on tavattoman ruuhkainen ja Kehä III, jota ollaan kehittämässä E18:ksi, tarvitsee omat toimenpiteensä. Tämä on täysin välttämätön myös elinkeinoelämän tulevan kehittämisen kannalta. Jos me haluamme teknologiakeskuksia lisätä nimenomaan pääkaupunkiseudulla, Kehä II on yksi parhaista väylistä sen kehittämiseksi.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En enää halua puuttua Kehä II:een, olen siitä täysin samaa mieltä kuin ed. Bremer. Mutta kun hän nyt ikään kuin vierittää ministeri Linnainmaan syyksi sen, että espoolaiset eivät hyväksy metroa, haluaisin korjata, että siinä ministeri Linnainmaa ei ole esteenä, vaan me espoolaiset jukuripäät, joihin vihreät Espoosakin valitettavasti liittyvät. Olen siinä ryhmässä vähemmistönä. Haluaisin nähdä oranssin metrovaunun Espoossa, mitä pikemmin, sen parempi. Vien nämä ed. Bremerin terveiset omaan joukkooni. Toivon mukaan siellä päät käännyvät. Toivon, että tässä päästään ratkaisuun.

Arvoisa puhemies! Kun sain vastauspuheenvuoron, korjaisin aikaisempaa puheenvuoroani.

Siellä oli desimaalivirhe; lisätalousarvion moottoritiehankkeet ovat sadasosa siitä, mitä ne lopulta tulevat maksamaan. Kiitän ed. Saarista korjauksesta.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa puhemies! Keskustelu on todella muistuttanut YTV:n valtuuskunnan kokousta, ainoastaan Kauniaisten kaupungin edustus on puuttunut.

Mutta mitä tulee itse asiaan ja polarisoitumiseen, on vakava ongelma se, mihin ed. Pekkarienen viittasi aikaisemmin. Nyt maakunnissa ja maakuntakeskuksissa alkaa väki vähentyä ja se alkaa tulla pääkaupunkiseudulle, jos tapahtunut kehitys ja osin kahtiajakautuminen jatkuu. Se tuo varmasti lisäongelmia myös pääkaupunkiseudun liikenteeseen. Sen takia mielestäni on onnetonta eikä ole perusteltua, että Kehä II näin nopeasti on nostettu listalle. Olisi syytä Etelä-Suomessakin kehittää liikennettä tasapuolisemmin, koska sillä olisi vaikutusta myös siihen, mihin ihmiset muuttavat.

Varsinainen asiani koski sitä, mikä on perimäinen kysymys lisätalousarvion äärellä, työllisyysvaikutusta. Me tiedämme kaikki, että työllisyyden parantaminen on kaikkein tärkein säästökohde valtion talousarviossa. Jos emme pääse työllisyystavoitteisiin, budjetti menee pitkäksi jo ensi vuoden osalta. Tässä ei ole kylläkään sellaisia toimia, jotka työllisyyttä parantaisivat. Ennen kaikkea tästä yhteydestä jäävät nyt — eivät nämä lisätalousarvioasioita olekaan — työelämän uudistukset, joustot, joista on paljon puhuttu. Ministeri Alho sanoi, että niitä ei voida nopeasti aikaansaada, ne vaativat valmistelua, mutta kyllä on tavaton kiire näillä työllistämistoimilla tässä suhdannevaiheessa. Ennen kuin suhdannevaihe menee ohi, meidän täytyy saada nopeasti vaikutuksia aikaan, jotta pysymme työllisyystavoitteessa, jotta pysymme valtion talousarvion tasapainottamistoimissa. Ei tässä ole aikaa nyt kovin kauan pyöritellä peukaloita, vaan todellakin tarvitaan työelämän alueella nopeasti toimenpiteitä plus valtion talousarviossa työllisyysvaikutteisia toimia.

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Lisätalousarvion investointeja tukevien määrärahojen, jotka siis liittyvät täällä jo mainittuihin asuntojen korjaustoimintaan ja rakentamiseen, mukaan lukien juuri tie-, maanparannus- ym. työt, työllisyyttä tukeva vaikutus on noin 3 800 henkilötyövuotta. Jos ajatellaan esimerkiksi peruskorjausta, niin vaikka panostus on 170 miljoonaa, me-

hän tiedämme, että tämä panos on sellainen, että se jo kymmenkertaistuu, eli itse asiassa kysymys on 1,7 miljardin markan kokonaispanostuksesta, ja se tietysti on merkittävä.

Työelämän uudistamisen kysymyksissä ei suinkaan ole tarkoitus aikailla. Nyt on vain niin, että ensiksi on tehty menosopeutuspäätökset. Nyt on aikaansaatu vakautta työmarkkinoilla tulopoliittisella ratkaisulla. Nyt työskennellään kuumeisesti työllisyysohjelman kanssa. Sieltä varmasti tulee myös ehdotuksia, jotka vaikuttavat työelämän lainsäädännön kehittämiseen, tulee ehdotuksia myös siitä, miten esimerkiksi verotuksen puolella voidaan edistää pienen ja keskiuuren yritystoiminnan työllistämismahdollisuuksia, ja ne ovat seuraavaksi eduskunnan käsiteltävinä.

Jos katsotaan aikataulua, niin aikaisemminhan on arvosteltu hallitusta siitä, että olemme olleet lännen nopeimpia. Jos nyt ennen joulua tänne taas jotain tulee, niin toivottavasti ei arvostella siitä, että lännen nopeimpia on oltu, vaan ollaan iloisia siitä, että päästään myös tältä puolelta eteenpäin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Hallituksen esitys laiksi leimaverolain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 52/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 13/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitte-lyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

3) Hallituksen esitys laiksi alkoholi- ja alkoholi-juomaverosta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 70/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 14/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitte-lyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi vartioimisliikelain 2 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 50/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 2/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitte-lyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi tapaturmavirastosta annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 94/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 8/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitte-lyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi pienyrityksen vuosilomasta annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 91/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 9/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 9. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään mietinnössä ehdotetun lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä ehdotetun lakiehdotuksen 1 ja 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain 5 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 95/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 10/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laiksi yritystuesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 61/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 15/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 15. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 1 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi sähkölain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 89/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 16/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 16. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 30, 37 a, 55, 59 ja 61 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 90/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 17/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 17. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Lakialoite jalkaväkimiinon käytön, maahan-tuonnin, maastaviennin, varastoinnin ja valmistuk-sen kieltäväksi lainsäädännöksi

Lähetekeskustelu

Lakialoite 24/1995 vp (O. Ojala ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin puolustusvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 12) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Kiljunen: Arvoisa puhemies! Syyskuun 25 päivänä alkoi Wienissä Yhdistyneiden kansakuntien vuoden 1980 asesopimuksen seurantalokokous. Kyseisen asesopimuksen päämääränä on kieltää ja rajoittaa sellaisten aseiden käyttöä, jotka aiheuttavat sodankäynnin päämäärien kannalta tarpeetonta kärsimystä ja joiden vaikutus on umpimähkäistä ja ennalta-arvaamatonta. Sopimukseen on liittynyt 45 valtiota, ja sitä pyritään nyt ajanmukaistamaan.

Itse asiassa Wienin kokouksessa, kuten lehdistä olemme voineet raportteja lukea, keskeisimpänä käsiteltävänä kysymyksenä on maailman laajuinen maamiinon täyskielto. Kuten hyvin tiedätte, arvioiden mukaan 110 miljoonaa maamiinaa on levitetty lähes 70 valtion alueelle maailmassa. Miinon määrä lisääntyy vuodessa 2,5 miljoonalla. Tyypillisimpiä maita, joissa maamiinoja käytetään, ovat köyhät kehitysmaat, kaikkein traagisimpina esimerkkeinä tietysti tällä hetkellä ovat sellaiset maat kuten Angola, Afganistan ja Kambodža.

Arvioiden mukaan joka päivä, joka ikinen päivä, maamiinat vahingoittavat keskimäärin kolmeakymmentä ihmistä eri puolilla maailmaa. Vuodessa arvioiden mukaan maamiinon uhreiksi joutuu yli 10 000 ihmistä. Kuolleet ja vammautuneet ovat valitettavasti lähes yksinomaan siviilejä. Itse asiassa maamiinat ovat siinä mielessä kavalin ase asejärjestelmistä, että sen uhrit

ovat ylivoimaiselta valtaosaltaan siviilejä: naisia, lapsia ja vanhuksia.

Maamiinat ovat myös sikäli kavaliala aseita, että sotien päättymisetkään eivät helpota siviili-väestön tilannetta, sillä useimmissa tapauksissa miinakentät jäävät raivaamattomiksi tai niistä ei edes valitettavasti tiedetä.

Miinon suuren lukumäärän lisäksi ongelma on niiden tekninen kehitys. Uudenaikaiset miinat voidaan rakentaa lähes kokonaan muoveista, puusta tai muista materiaaleista, joita ei edes metallien tunnistukseen perustuvalla tavanomaisella raivauskalustolla pystytä havaitsemaan. Uudet miinat ovat myös entistä kestävämpiä. Ne eivät menetä toimintakykyään edes hyvin pitkään maastossa ollessaan.

Yhdistyneiden kansakuntien eri järjestöjen, erityisesti Unicefin, YK:n lastenapujärjestön, ja Unhcr:n, pakolaisapujärjestön, sekä myös kansainvälisen Punaisen Ristin kokemukset osoittavat, että ainoa inhimillisesti toimiva ratkaisu on itse asiassa täydellinen maamiinojen koskeva kieltö sekä voimavarojen suuntaaminen tehokkaasti miinon raivaukseen. Punaisen Ristin, Unicefin ja Unhcr:n lisäksi monet muut kansainväliset järjestöt ja myös useat valtiot kannattavat maamiinon valmistuksen, varastoinnin ja viennin täydellistä kieltämistä.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin parlamentti hyväksyi kesällä päätöslauselman, jossa tuetaan vaatimusta maamiinon täyskiellosta ja kehoitetaan kaikkia YK:n jäsenmaita viipymättä laatimaan kansalliset lait asiasta. Belgia on ensimmäisenä valtiona hyväksynyt kansallisen, maamiinat kieltävän lain EU:n puitteissa. Yhdysvaltain senaatti on myös hyväksynyt maamiinon väliaikaisen käyttökiellon. Samoin Ruotsin, Norjan ja Tanskan hallitukset kannattavat henkilömiinon täyskieltoa. Näin ollen osana kansainvälisen yhteisön yhteistä ponnistusta kieltää maamiinon käyttö on tämä lakialoite nyt eduskunnan käsittelyssä.

Hallitus on tuonut esiin sen, että Suomessa maamiinoja käytetään vain hyvin kontrolloidusti ja me myös panostamme voimakkaasti miinanraivauksen tukemiseen kansainvälisesti. Haluaisin kuitenkin viitata YK:n pääsihteerin Boutros Boutros Ghalin kantaan, jonka mukaan rajoitukset ja ohjeet miinon vastuullisesta käytöstä, vaatimukset miinoitteiden merkitsemisestä ja kartoituksesta sekä itsetuhomekanismeista sekä toimenpiteet summittaista käyttöä vastaan, niin tarpeellisia kuin ne ovatkin, eivät itse asiassa auta niin kauan kuin maamiinon tuotanto on sallittu.

tua. Niin kauan kuin miinoja tuotetaan, ne myös leviävät maailman kriisialueille. Niinpä ainoa mahdollisuus on kansainvälisesti yksituumaisesti kieltää maamiinojen valmistus, varastointi ja vienti.

Arvoisa puhemies! Suomi on perinteisesti tukenut kansainvälisen yhteisön pyrkimyksiä aseriisunnassa ja aserajoitussopimuksissa. Suomi on tukenut hankkeita joukkotuhoukseiden käyttöä ja niiden leviämistä vastaan. Suhtautuminen maamiinojen valmistukseen ja käyttöön on sovitettava tähän rauhaa ja aseidenriisuntaa edistävään toimintaan. Niinpä Suomen tuleekin johdonmukaisesti omaksua sama suhtautumistapa niin umpimähkäisesti toimiviin, lukemattomia siviiliuhreja vaativiin maamiinoin kuin joukkotuhouksiinkin.

Näistä lähtökohdista olen nyt esittelemässä täysistunnolle tämän maamiinojen valmistuksen, myynnin ja käytön kieltävän lakialoitteen, jonka on allekirjoittanut 72 kansanedustajaa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun ed. Kiljunen puhui umpimähkäisistä vaikutuksista, käsitän kyllä, että hän ehkä tarkoitti sillä myöhempää, sodanjälkeistä vaikutusta siviiliuhreihin, mutta sodassa käytetyt aseet ovat tuho vaikutuksiltaan aina umpimähkäisiä. Kun 16 kilometrin päästä ammutaan tykinammus, siitä ei tarkkaan tiedä, kehen se asuu ja mihin se osuu jne. Kaikki on tietysti umpimähkäistä.

Mitä tulee kuitenkin itse asiaan, haluan todeta sen, niin kuin eräällä kyselytunnilla myös puolustusministeri Taina totesi, että suomalainen puolustusjärjestelmä on sellainen — muistelen, että hän tai sitten joku muu totesi — ja meidän olosuhteemme ovat sellaiset, että niissä maamiinojen käyttö puolustustarkoituksessa on hyvin yleistä ja merkittävää. Siis ne ovat merkityksellisiä Suomen puolustuksen kannalta. Jos asiasta saadaan kansainvälinen sopimus, se on tietysti eri asia, mutta Suomi ei voi olosuhteista johtuen kulkea edelläkävijänä tässä, vaan puolustuksemme ja sen erikoispiirteiden vuoksi maamiinamahdollisuus on säilytettävä.

Ed. L a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen myös itse allekirjoittanut ed. Kiljunen aloitteen.

Kun ed. Kiljunen totesi, että Suomi on perinteisesti tukenut kansainvälisen yhteisön pyrkimyksiä aseidenriisunnassa ja aserajoitussopimuksissa, niin tämä on tietenkin totta, mutta

varsin ikävän tahrn Suomen maine sai kesäkuussa Euroopan unionin parlamentin käsitellessä tätä samaa asiaa. Silloin vain kahdeksan kansanedustajaa europarlamentissa pöytätyöksi äänestämästä maamiinojen täydellisen kiellon puolesta ja näistä kahdeksasta kansanedustajasta peräti kuusi tuli Suomesta.

Nämä suomalaiset kansanedustajat toimivat yhdessä kahden ranskalaisen kansanedustajan kanssa, ja muun muassa kansainvälinen lehdistö sai aiheen oudoksua Suomen perinteisesti varsin hyvää kuvaa aseidenriisuntakysymyksissä ja kysyä, mistä tällainen varsin omalaatuiseksi tulkitu kanta johtui. Olen itse yrittänyt perehtyä niihin perusteluihin, joita maamme ulkopoliittisessa johdossa ja puolustusvoimissa on, ja niihin varauksiin, joita esitetään maamiinojen täydellistä kieltä vastaan.

Mielestäni ne ovat sellaisia perusteluja, joista täydellä syyllä voidaan käyttää sanaa "veruke". Siksi onkin paikallaan, että eduskunta tässä kysymyksessä ottaa aloitteen käsiinsä ja näyttää suuntaviivoja myös ulkopoliittiselle johdolle. Tästä syystä olen tyytyväinen, että tämä aloite tulee puolustusvaliokuntaan.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi oli huolissaan siitä, että Suomi tulisi olemaan edelläkävijä tämmöisessä marssissa kohti maamiinojen täysikieltoa kansainvälisesti. Valitettavasti tilanne ei ole sen kaltainen, että Suomi olisi edelläkävijä tässä asiassa. Saattaa pahimmassa tapauksessa olla sillä tavalla, mihin ed. Laakso täällä jo viittasi, että Suomi jää erääksi niistä maista, jotka ovat vaikeimmin vastahankaan uudistuksessa.

Ed. Aittoniemi totesi, että maamiinat ovat Suomen puolustuksen kannalta elintärkeä asejärjestelmä ja strategisesti merkittävä. Tiedämme hyvin, että eri maille erilaiset asejärjestelmät ovat strategisia ja elintärkeitä. Viimeksi kansainvälistä huomiota on luonnollisesti saanut Ranskan ilmoitus siitä, että ydinaseet ovat sen puolustuksen kannalta strategisen tärkeitä. Kuitenkin kansainvälinen aseistariisuntaprosessi on sen kaltainen, että valtiot joutuvat tinkimään kansallista puolustustarpeistaan kansainvälisen yhteisen turvallisuuden hyväksi, ja tästä näissä maamiinaloiteissa on kysymys.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Ed. Kiljunen esitteli omaa lakialoitettaan. Minun ja eräiden muiden allekirjoittama lakialoite on hyvin pitkälle perusteluiltaan saman tyyppinen kuin

ed. Kiljusen. Vaikka lakialoitteiden sanamuodot hieman poikkeavat toisistaan, molemmissa on sama johtajuus, eli Suomessa tulisi säätää laki, jossa kielletään jalkaväkimiinon käyttö, maahantuonti, maastaviesti, varastointi jne.

Arvoisa puhemies! Kuten ed. Kiljunen esittelypuheenvuorossaan sanoi, täytyy todeta, että Suomi on kyllä joutunut varsin erikoiseen seuraan puolustaessaan edelleen oman vakiintuneen puolustusdoktriinimme mukaisesti sitä, että jalkaväkimiinoilla edelleen on Suomen puolustuksessa hyvin keskeinen merkitys. On paradoksaalista, että samanaikaisesti käsittelemme eduskunnassa turvallisuuspoliittista selontekoa, jossa mm. valmiusjoukkojen perustamista puolustellaan lisääntyvällä kansainvälisellä vastuulla ja solidaarisuudella sitä kohtaan, mitä maailmalla tapahtuu. Kuitenkin esimerkiksi maamiinon osalta katsomme, että meillä on oikeus olla kansallisesti hyvin itsekkeitä ja nimenomaan ottaa huomioon vain omat turvallisuusnäkökohtamme. Tässä on aivan ilmiselvästi ristiriita.

Nimitäin todellakin maamiinat ovat kasvava ja laajeneva ongelma maailmalla. Paitsi että niitä tällä hetkellä on jo kylvetty pelloille, jokiin ja metsiin yli 100 miljoonaa, joka vuosi niitä levitetään arviolta 2,5 miljoonaa lisää. Juuri se on keskeinen ongelma, että maamiinat ovat suurin uhka nimenomaan siviiliväestölle eikä niinkään sotilaille tai sotilashenkilöille.

Keskeinen ongelma on tällä hetkellä kieltä-mättä se, että nykyisen rajoitus sopimukseen on liittynyt ainoastaan 49 maata tietämäni mukaan — ed. Kiljunen, ei 41, kuten totesitte. Ainakin itse olen ymmärtänyt viime päivien tietojen mukaan, että 49 maata olisi sopimuksen hyväksynyt. (Ed. Kiljunen: Joka päivä tulee lisää!) — ”Onneksi” tulee joitakin lisää joka päivä! — On erittäin suuri ongelma, että näin paljon maita on tämän ulkopuolella.

Keskeinen ongelma on myös se, että tällä hetkellä sopimus koskee ainoastaan kansainvälisiä konflikteja, ja kun yhä suurempi osa konflikteista on kansallisia, tämä sopimus ei koske näitä. Suomen edustaja Pasi Patokallio on esittänyt Wienin kokouksessa Suomen näkemyksenä, että sopimuksen soveltamisalaa tulisi lisätä siten, että se kattaisi myöskin valtion sisäiset konfliktit, ja se on varmasti hyvinkin kannatettava ajatus, samoin se, kun Suomi on esittänyt, että valvontaa pitäisi vahvistaa ja luoda selkeämpi valvontamekanismi, kuin tällä hetkellä on. Suomi on myöskin esittänyt puheenvuorossaan, että tulisi tiukentaa sopimusmääräyksiä sellaisten jalkaväki-

miinon osalta, joissa ei ole itsetuho- tai neutralointimekanismeja.

Edelleen tuossa puheenvuorossa on uusi avaus, joka on mielestäni erittäin tyydytyksellä laitettava merkille, eli se, että Suomi pitää jalkaväkimiinon täyskieltoa kaukotavoitteena. Se on tietysti sinällään ihan positiivinen viesti, mutta, arvoisa puhemies, minun mielestäni kuitenkin riittämätön.

Olen vakaasti sitä mieltä, että Suomen tulee liittyä niiden Euroopan unionin jäsenmaiden suurimman osan joukkoon ja Pohjoismaiden yhteistyöjoukkoon, jotka ajavat täyskieltoa miinon käytön osalta. Minusta meillä on kansainväliset velvoitteet tältä osin, että pyrimme todellakin saamaan sellaisen sopimuksen, jossa täyskielto voidaan toteuttaa. Me emme voi puolustautua sillä, että me käytämme enenevässä määrin rahoja miinanraivaukseen osana kehitys yhteistyömäärärahojamme.

Me tiedämme, miten tavattoman hidasta ja kallista miinanraivaus on. Siihen uppoaa loputtomasti rahoja. Esimerkiksi Kamputsean osalta on tehty laskelmia, että mikäli haluttaisiin raivata kaikki miinat maasta, siihen menisi aikaa 250 vuotta. On aivan selvä, että kun joka päivä näitä miinoja levitetään lisää, on aivan epätoivoinen tehtävä yrittää miinoja raivaamalla tästä ongelmasta selvitä.

Nyt kun molemmat lakialoitteet ovat menossa puolustusvaliokuntaan, toivoisin todella, että valiokunta hyvin perusteellisesti käy keskustelua tästä asiasta. Ainakin oman lakialoitteeni tavoitteena oli nimenomaan saada aikaan keskustelu siitä, eikö ole itse asiassa tilanne jo se, että meidän puolustusdoktriinimme maamiinon osalta on jo vanhentunut nykytilanteessa, ja onko sellaisia uhkia, että Suomen täytyy tiukasti pitäytyä vanhoissa linjauksissa. Eikö ole päinvastoin sellainen tilanne, että tämä kansainvälinen suuri ongelma, mikä maamiinoista aiheutuu, itse asiassa on meille velvoite nimenomaan myöskin tältä osin muuttaa omaa käyttäytymistämme ja myöskin omia puolustusjärjestelyjämme ja niitä perusteita, miten oma puolustuksemme on järjestetty?

Arvoisa puhemies! Minäkin olisin halunnut kiinnittää huomiota siihen, että Suomen edustajista kuusi Euroopan parlamentin kokouksessa pidättäytyi äänestämästä. Tietojeni mukaan siellä on joku äänestänyt vastaan. Nyt en valitettavasti ehtinyt tarkistaa tätä. (Välihuuto) — Ainakin Marjatta Stenius-Kaukosesta tiedän, että hän äänesti vastaan, ehkä joku muukin äänesti vastaan, mutta siitä en ole aivan varma.

Mutta joka tapauksessa kyllä minusta on aivan selvää, että eivät suomalaiset kansanedustajat täällä eduskunnassa, kuten lakialoitteen allekirjoittajien lukumäärästä voi päätellä, sen paremmin kuin Euroopan parlamentissaakaan olevat suomalaiset europarlamentaarikot enää voi olla hyväksymässä sitä, että Suomi käyttäytyy kansainvälisissä kokouksissa toisin kuin mainitsemani pohjoismaiset naapurimme ja suurin osa Euroopan unionin jäsenmaista. Eli muutosta tarvitaan. Toivottavasti muutos saadaan tämän eduskunnan aikana, ettei käy niin, että tämä kaukotavoite, joka on virallinen suomalainen linja täyskiellon aikaansaamiseksi, toteutuu vasta joskus vuoden 2000 jälkeen.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala viittasi myös kehitysyhteistyöhön tässä yhteydessä, ja itse olen allekirjoittanut ed. Kiljusen lakialoitteen hyvin pitkälle siltä pohjalta, että omassa tehtävässäni viime vaalikaudella mm. vieraillessani Mosambikissa näin niitä seurauksia, joita näillä miinoilla on siellä. Kun me pyrimme asettamaan, toivon mukaan edelleenkin, kehitysyhteistyöllekin tiettyjä ehtoja eli vastaanottajalle tiettyjä ehtoja, yhtenä ehtona on ja olisi syytäkin olla sen, että sotilaallinen varustautuminen ja erityisesti se, millä tavalla varustaudutaan, olisi harkittua ja vastuullista ja sille asetettaisiin tiettyjä ehtoja. Tässä mielessä voidaan hyvin ajatella lähdeävän siitä, että maamiinojen käyttöä kehitysmaissa pyrittäisiin rajoittamaan meidän kehitysapumme ehtona. Jos me itse emme ole valmiita toimimaan tässä esimerkiksi, meidän sanoitamme ja edellytyksiltämme menee pitkälti pohja pois.

Mosambikissa on käyty pitkä sisällissota, ja siellä todella näiden maamiinojen tuho vaikutukset jatkuvat vuosia, varmasti vuosikymmeniä. Siellä on paljon raajarikkoja, on vammautuneita ja kuolevia siviilejä, jotka näistä miinoista kärsivät. Tämä on hyvin vakava kysymys, ja tämän vakavuuden tuntien, vaikka omat asiat tietysti ovat sinänsä tärkeitä, olen tähän aloitteeseen yhtynyt ja toivon, että se johtaisi myönteiseen lopputulokseen.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä oletin, ettei vastauspuheenvuoroja sallittu mutta hyvä kun sallittiin, kiitos.

Ed. Kankaanniemielle olisin halunnut todeta, kun hän puhui omista kokemuksistaan Mosam-

bikissa ja siitä, miten valtavasti kehitysyhteistyömäärärahoja esimerkiksi näihin hukkuu, että YK:n laskelmien mukaan kaikkien miinojen rai-vaaminen tulisi maksamaan 33 miljardia dollaria eli noin 142 miljardia markkaa. On aivan selvää, että tällaisia rahoja ei tule löytymään eikä varsinkaan, jos ajatellaan, että näitä miinoja kylvetään edelleen jatkuvasti eri puolille, pääasiassa juuri kehitysmaissa.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Molemmissa aloitteissa kohteena on Suomi ja Suomen hallitus, meidän oma lainsäädäntömme. Tosiasia kuitenkin on maamiinojen osalta, että Suomi on silloin, kun niitä on jouduttu maan puolustamiseksi käyttämään, pystynyt hoitamaan miinansa sillä tavalla, että ne on voitu myös purkaa nopeasti.

Se, että aloitteessa puhutaan Suomen päätöksestä kieltää maamiinojen käyttö ja maastavienti, itse asiassa tarkoittaa sitä, että tämä kohdistuu kansainväliseen yhteisöön, niihin maihin, jotka käyttävät miinoitteita summittaisesti. Miinahan on sokea ase. Olen itse laivaston palveluksessa saanut miinakoulutuksen ja tunnen sen aseensa ongelmat.

Halusin tässä yhteydessä korostaa — olen allekirjoittanut ed. Kiljusen aloitteen — että nimenomaan sen kärki on siinä, että saadaan kansainvälisesti tehokas totaalinen maamiinojen käyttökielto.

En malta olla tässä yhteydessä myöskään tuomatta sitä esille, että myös merimiinat ovat ääretömän vaarallinen ja samalla tavoin myös summittainen siiviiliväestöön ja ympäristöön kohdistuva ase. Toivoisin, että kun puolustusvaliokunta näitä aloitteita tutkii, se voisi asianmukaista huomiota kiinnittää myös toiseen elementtiin siroteltujen miinojen kieltämiseen.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhemies esitti, että lakialoite menisi puolustusvaliokunnan käsittelyyn. Saatteen toivoisin, että puolustusvaliokunta pyytäisi lausunnon ulkoasiainvaliokunnalta, koska tämä ei ole pelkästään puolustushallinnollinen eikä puolustuspoliittinen kysymys, vaan sillä on yleisempää turvallisuuspoliittista ja kansainväliseen aseriisuntapolitiikkaan liittyvää merkitystä.

Tiedämme, että viimeaikaisessa keskustelussa on aika paljon ollut esillä se, että ulkoasiainvaliokunta on pyytänyt puolustusasiainvaliokunnalta lausuntoa; toivoisin, että tästä asiasta vastavuo-

roisesti ulkoasiainvaliokunta pääsisi lausumaan kantansa puolustusvaliokunnalle.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Nikula totesi, että Suomi on aikoinaan omalta osaltaan sodan jälkeen pystynyt raivaamaan miinat tehokkaasti eikä niistä ole aiheutunut vahinkoa, mutta esimerkiksi Puolassa kuitenkin toisesta maailmansodasta 70-luvulle kuoli noin 4 000 siviiliä ja vammautui noin 9 000 nimenomaan miinojen seurauksena. Kuitenkin samanaikaisesti oli onnistuttu raivaamaan noin 15 miljoonaa miinaa Puolan alueella. Tämä vain kuvaa niitä suunnattomia mittasuhteita, mitä miinaongelmaan liittyy.

Se, miksi ainakin itse tein aloitteen nimenomaan koskemaan Suomea ja suomalaista lainsäädäntöä, lähtee tietysti siitä, että meillä täytyy olla oma pesä puhdas, ennen kuin voimme lähteä kansainvälisille foorumeille vaatimaan, että muut toimivat oikein. Katson, että meidän pitää myös itse sitoutua siihen, että Suomessa ei sen paremmin valmisteta kuin käytetäkään jalkaväkimiinoja.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Varmaankin lakialoitteisiin sisältyvä itse asia on hyvin tärkeä ja kannatettava. Mietin vain keskustelua kuunnellessani samaa asiaa, mihin ed. Nikula jo puuttui, että me teemme tässä talossa lakeja kyllä pääasiassa ja ensisijaisesti Suomen asioita varten. Oikeastaan ed. O. Ojalan aloitteen perusteissa on selvitetty sitä, mihin tällä myös pyritään, eli avaamaan ulkopoliittista keskustelua, niin että Suomi voisi sitä kautta vaikuttaa, ja myös pyritään vaikuttamaan siihen, että Suomessa lopetettaisiin miinojen valmistaminen.

Ajattelen, että jos aloitteiden allekirjoittajat todella haluaisivat asian toteutuvan, tämä ei ole varmaankaan paras mahdollinen tapa pyrkiä tähän tärkeään tavoitteeseen. Aloitteissa on paljon hallituspuolueiden edustajien allekirjoituksia. Eduskunnassa on sellainenkin sanonta, että varmin tapa tuhota joku hyvä asia on se, että jättää siitä lakialoitteen. Olisi varmaan ollut viisasta yrittää viedä tällaista asiaa eteenpäin hallituksen kautta. Siksi on harmillista, ettei puolustusministeri Tainalla ollut mahdollisuus enää jatkaa sitä hienoa periaatetta, mikä täällä lausuttiin, kun rouvia ministereitä keuhuttiin siitä, että he olivat täällä läsnä kuuntelemassa lisätalousarvion keskustelua. Puolustusministerillä olisi ehkä ollut kerrottavana hallituksen kanta, joka tällaisen

asian edistymisen kannalta on aivan ensiarvoisen.

Ed. Laakso: Arvoisa puhemies! Ei meille ole salaisuus hallituksen kanta. Hallituksen kanta on tullut muun muassa tässä keskustelussa useampaan kertaan esille, ja se on kielteinen, mitä tulee maamiinon täydelliseen kieltoon. Tästä syystä ymmärrän, että sekä ed. Kiljusen että ed. O. Ojalan lakialoite on tarkoitettu nimenomaan avaamaan asiasta keskustelua Suomessa, jotta voitaisiin vaikuttaa hallituksen kantaan sitä muuttavasti.

Ongelma on ollut se, että aloitteen tekijöiden ja allekirjoittajien tiedossa on ollut, että hallitus ei tule ottamaan asiassa kansallisesti askelia, vaan vetäytyy ikään kuin kansainvälisten sopimusten taakse. Kun tiedossa on, että kansainvälisesti miinojen täydellinen kieltäminen ei etene ainaakaan siinä tahdissa, että aivan lähivuosina olisi odotettavissa minkäänlaista muutosta, niin aloitteella halutaan nimenomaan, kuten ed. O. Ojalakin totesi, panna ikään kuin oma pesä kuntoon asiassa ensiksi.

On myös totta, että meidän linjaamme tässä kysymyksessä on ihmetelty. Eräät valtiot ovat ihmetelleet sitä, kuinka Suomi samanaikaisesti kansainvälisesti on kannattamassa tiettyjä myönteisiä toimenpiteitä maamiinon käytön kontrollin ja myös kaukokiellon osalta, mutta kansallisesti ei kuitenkaan ole tähän valmis. Me haluamme poistaa juuri tällä aloitteella tämän kaltaisen ristiriidan olemassaolon.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Kuten jo totesin, Suomella on edustaja Wienissä alkaneessa, tavanomaisia aseita koskevassa vuoden 1980 sopimuksen tarkastelukonferenssissa, ja UM:n tiedotteessa todetaan, että ”Suomi pitää jalkaväkimiinon täyskieltoa kaukotavoitteena, jota kohti voidaan tehokkaimmin edetä sitä mukaa kuin tällaisille miinoille kehitetään sekä sotilallisesti että taloudellisesti järkeviä vaihtoehtoja”.

Kuitenkin keskustelussa siitä, että esimerkiksi jotkut miinat olisivat parempia kuin toiset, esimerkiksi itseäänlaukeavat miinat, unohdetaan, että ne sisältävät aina myös sen riskin, että itse-laukeavat mekanismit eivät itse asiassa toimi, niin kuin on oletettu niiden toimivan, ja näihin liittyy hyvin monenlaisia probleemeja.

Ennen kaikkea omassa aloitteessani halusin juuri herättää sen keskustelun, onko meidän puolustusdoktriinimme tosiaan edelleenkin riippuvainen näistä maamiinoista. Näin hallitus

väittää, tämä on ollut hallituksen lähtökohta, ja itse haluaisin ainakin, että täällä käytäisiin avointa keskustelua.

Asialla ovat myös, kuten täällä on todettu, YK-yhdistykset eri puolilla maailmaa, Kansainvälinen Punainen Risti, erilaiset rauhanjärjestöt ja nimenomaan lääkärit, jotka ovat olleet kehityksmaissa ja jotka hoitavat näitä miinoihin astuneita siviilejä, useasti juuri lapsia, jotka ovat menettäneet joko toisen raajan tai molemmat alaraajat. Lääkärit ovat nimenomaan esittäneet häätöhuudon, että tämä on aivan järjetöntä.

Jos maailmassa kuolisi joka kuukausi noin 800 ihmistä esimerkiksi lento-onnettomuuksissa, voimme kaikki kuvitella, minkälaisia korjaustoimenpiteitä vaatisimme välittömästi lentoturvallisuuteen. Mutta se, että 800 ihmistä kuolee ja pääosin lapsia, siviilejä, eri puolilla maailmaa jalkaväkimiinoihin, hyväksytään jotenkin tai aina keksitään verukkeita, miksi ei täyskieltoa voida saada aikaiseksi.

Myönnän, että monet maat ovat hyvin edesvastuuttomia tässä, mutta minusta Suomen pitää näyttää esimerkkiä. Sen takia pantakoon ensin oma pesä kuntoon, ja sitten voimme mennä kansainvälisille areenoille vaatimaan myös muilta kunnollista käyttäytymistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

12) Lakialoite laiksi maamiinojen valmistuksen, myynnin ja käytön kieltämisestä

Lakialoite 27/1995 vp (Kiljunen ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti puolustusvaliokuntaan.

13) Lakialoite laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 28/1995 vp (Tiusanen ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Hyvät paikallaolijat! Käsittelyssä oleva lakialoi-

te laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta on tehty vakavan harkinnan jälkeen. Maassamme on edelleen edellisen hallituksen perintönä lähes puoli miljoonaa työtöntä. Hallitus on päättänyt pääasiassa tulonsiirtojen leikkaamisella 20 miljardin markan säästöön valtiontaloudessa. Leikkauksen kohteeksi ovat pääosin joutuneet ne kansalaiset, joilla jo muutenkin on vähän.

Kun leikkausten kohdentumista lapsiperheisiin ja vähätuloisempiin kansalaisiin on arvosteltu, on vastauksena ollut se, että hyvätuloisilta on vaikea leikata. Tulonsiirtoja ei voi leikata, koska he eivät niitä saa. On selvää ja tuskin tätä kukaan täällä kiistää, että pienituloisimmat maan kansalaiset ovat olleet ja edelleen ovat ne, jotka osallistuvat omalla elämällään, oman elintasonsa kustannuksella ja laskulla, tämän yhteiskunnan talouden korjaustalkoisiin. Työssä olevat hyvätuloiset eivät tähän osallistu samalla, nimenomaan suhteellisella panoksella tai eivät osallistu lainkaan.

Me kansanedustajat kuulumme niihin, joiden taloudellinen asema on vakaa. Kulukorvaukset ja etuudet huomioiden se on erityisen vakaa. Kansanedustajat eivät kuulu niihin, joita nykyinen vaikea taloudellinen tilanne olisi kohdannut. Mikäli lapsilisäleikkaukset kansanedustajia kohtaisivatkin, ei niillä näissä tuloluokissa ole juuri merkitystä.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin kansanedustajat voivat itse lähteä mukaan säästötalkoisiin. Lakialoitteessa n:o 28 esitetään edustajanpalkki- on vähentämistä 1 000 markalla kuukaudessa. Tämän teon merkitys on symbolinen. Se osoittaa, että kansanedustajat välittävät myös henkilökohtaisesti, edes vähän.

Arvoisa puhemies! Tahdomme tällä lakialoitteella aloittaa myös keskustelun ja suunnata keskustelua siihen, miksi ei hyvätulaisia ole saatu mukaan tämän yhteiskunnan pelastustalkoisiin. Tämän lakialoitteen ovat allekirjoittaneet lisäksi edustajat Esa Lahtela, Pekka Kuosmanen, Pertti Virtanen, Veijo Puhjo, Janina Andersson, Tauno Pehkonen ja Esko-Juhani Tennilä.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oletan, että ed. Tiusanen ja seitsemän muun kansanedustajan tekemä aloite on tehty vakavasti eikä sitä voida tulkita pahan-suovasti populistiseksi ja yleisen mielipiteen kossikeluksi. Jos tämä esitys on tehty vakavissaan, täytyy ihmetellä siihen sisältyvää voimakasta väheksyntää, joka kohdistuu kansanedustajien työ-

hön. Onko meillä joitain muita työntekijäryhmiä tällä hetkellä, joiden tuossa mittakaavassa periaatteessa odotettaisiin vähentävän palkkatasoaan? Päinvastoin voimme hyvin olettaa, että tämä työ on siinä määrin vakavaa, että tästä myöskin ansaitsee kunnollisen korvauksen jopa siinä suhteessa, että tälläkin hetkellä vietämme myöhäisiä iltatunteja täällä salissa keskustellen mm. kyseisestä lakialoitteesta.

Kansanedustajien ansioihin ja asemaan liittyy merkittäviä kateutta suomalaista yhteiskunnassa. Olen ihmetellyt jo aikaisemmin, miksi meistä ei oteta parasta irti ja myöskin tunnusteta ja tunnusteta tämän työn merkittävyyttä ja sitä vakavuutta, mikä sillä tosiasiallisesti suomalaisessa yhteiskunnassa on. Saman tyyppinen kateuden elementti sisältyy niihin keskusteluihin, joissa on puhuttu avustajien ja sihteerien saannista kansanedustajille. Edelleenkin ihmettelen sitä vähättelevää suhtautumista, mikä näillä kahdeksalla kansanedustajalla on omaan työhönsä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä on sellainen aloite, että on erinomaisen hyvä, että sen esittelyaika on juuri kello 22:n jälkeen. Jokainen eduskunta on nimittäin vuorollaan neljän vuoden välein munnanut itsensä perusteellisesti riitelemällä palkoistaan, esittelemällä populistisia näkemyksiä tavalla, jota ei hyväksytty millään työpaikalla. Ed. Kuopan kanssa keskustelin tänään — hän ei ole tässä allekirjoittajana — ja totesin, että jos hän Takon työmaalla Tampereella menee esittämään, että palkkoja alennetaan 1 000 markkaa, niin ensin hän saa turpiinsa ja sitten hänet heitetään pihalle. Kyllä asia on tällä tavalla. Mutta ei tässä nyt turpiin antamisesta ole kysymys. Minä esitän vain, mikä on normaalia muilla työpaikoilla. Minä olen aina vastustanut tällaisia, minä näen suorastaan punaista tällaisten esitysten vuoksi.

Totean kaikella kunnioituksella, ed. Tiusanen, että jos te katsotte, että teidän työpanoksenne ei vastaa täällä teidän palkkaanne, teidän täytyy sitten palauttaa Valtiokonttoriin, kyllä sieltä tili löytyy, tämä 1 000 markkaa itse. Toinen mahdollisuus on pistää tossua toisen eteen enemmän kuin tähän saakka, niin että katsotte tehneenne työtä sen palkan edestä, mitä yhteiskunta maksaa meille.

En halua loukata ketään aloitteen allekirjoittajaa, mutta minä en hyväksy tämän tyyppistä toimintaa, en leikkinä, en piriuluna, en populistisminä enkä todellisenä.

Ed. Kankaanmäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitteeseen on kirjoitettu ja ed. Tiusanen myös sanoi, että kansanedustajien taloudellinen asema on vakaa. En ihan varmaan tiedä, miten ed. Tiusanen on tarkistanut kansanedustajien vakaan taloudellisen tilanteen. Viime kaudella täällä oli loppupuolella neljäs konkurssin tehnyt kansanedustaja-yrittäjä. Jos normaalisti olivat asiat, heidän elämänsä ja tilanteensa ei varmaan ihan vakaa ollut. Lisäksi tiedämme hyvin, että tämän hetken ministereistakin osalla on valtavan paljon velkoja ja muuta tällaista eli tilanne ei välttämättä ole hirveän vakaa. Edelleen tiedän, että täällä on edustajia, joilla on erittäin isoja perheitä. Edustaja on ehkä yksin perheessä tulonhankkija ja saattaa olla vielä, että perhe on hyvinkin kaukana täältä, jolloin kyllä taloudellisesti vakaan aseman määrittely on hieman hankalaa näin yksiselitteisesti.

Lisäksi tietysti tämä on määräaikainen tehtävä ja tänne voi pyrkiä ja päästä kuka tahansa periaatteessa. Siinä mielessä tilannetta pitää hieman toisin tarkastella kuin yleisesti työmarkkinoilla palkkatasoa.

Mielestäni palkkataso, se mitä käteen saadaan, on ihan kohtuullinen. Sillä tulee normaalielämässä hyvin toimeen, enkä sen tähden ole korotuksia vaatimassa. Sen sijaan palkkausjärjestelmä olisi kenties remontin tarpeessa niin, että arvostus olisi myös siinä mielessä selkeä, että palkka palkkana ja kulut korvattaisiin hieman toisella tavalla, selkeämmällä järjestelmällä kuin nyt. Ehkä voitaisiin avustajia lisäämällä ihmisiä työllistää ja toisaalta tehostaa meidän työtämme.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On varsin mielenkiintoista tämä keskustelu, ja uskoisin, että jos tämä olisi tapahtunut aikaisemmin tänään, se olisi ollut ehkä vieläkin kiintoisampaa.

Puutun kommenttiin ”vähättelevä suhtautuminen tähän työhön”. Arvoisa puhemies! Muistan tehneeni tiettyä työtä ja laskin joskus aivan mielenkiinnosta, että sain 35 markkaa siitä, kun leikkasin kello yksi yöllä perforoituneen appendixin eli umpisuolen lisäkkeen. Kello yksi yöllä! Siitä jäi siis käteen 35 markkaa. En missään tapauksessa, ed. Aittoniemi, katsonut, että minun työni oli 35 markan arvoinen, vaan paljon arvokkaampi. Se pelasti sen ihmisen hengen. On aivan naurettavaa, että kansanedustajan moraali lähtee siitä, että työn arvo mitataan rahassa. Kyllä minusta ne, jotka mittaavat työtään rahalla, tulisi olla siellä, missä todellakin voi tehdä rahaa,

olla niin sanotusti jos ei työtä tekemässä niin tekemässä bisnestä. Sieltä tulee rahaa. Ei tätä työtä voi arvottaa sen mukaan, miten paljon me saamme tästä rahaa. Kysymys on hyvin pitkälle siitä tässä aloitteessa, että tässä tavallaan tullaan tavallisen ihmisen asemaa vastaan, sitä ihmistä, joka elää paljon kovemmassa, vaikeammassa tilanteessa kuin me ja jonka tuloja leikataan, jonka saamia erilaisia yhteiskunnallisia tukia leikataan.

Ed. L a a k s o : Arvoisa puhemies! Kun sellaisessa yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa eduskunta enemmistöpäätöksin hallituksen esityksestä leikkaa kaikkein huonoimmassa asemassa olevien toimeentuloedellytyksiä, samanaikaisesti ollaan aloittamassa keskustelu kansanedustajien palkkojen korotuksista, käsitykseni mukaan tämä ei kyllä sovellu nykyiseen ajankohtaan lainkaan. Varsinkin oikealla käytetään mielellään sellaista näkökantaa, että eduskuntaan hakeutuisi parempaa ainesta, mikäli palkkoja nykyisestä tuntuvasti korotettaisiin. Itse olen tehnyt aiemmin sellaisen aloitteen, että työstä maksettaisiin työn mukainen palkka, mutta se edellyttää tietenkin, että työtä pitäisi myös tehdä.

Engelmahan on se, että esimerkiksi ministerikansanedustajat saavat tällä hetkellä kaksinkertaista palkkaa. Olen esittänyt sitä, että tällaisesta kaksoispalkkauksesta luovuttaisiin varsinkin siksi, että varsin moni ministeri-kansanedustajista hyvin harvoin vierailee tällä toisella työpaikalla eli eduskunnassa. Sanottakoon suoraan, että erityisesti pääministeri Lipposta näkyy tavottoman harvoin tällä toisella työpaikallaan, vaikka hän saa kuitenkin myös tästä palkkaa. Jos jonkinlainen palkkaremontti tehdään, niin mielestäni voitaisiin aloittaa siitä päästä, että tällainen kaksoispalkkaus puretaan, toisin sanoen ministeriille maksetaan ministerin palkka, mutta ei enää kansanedustajan palkkaa tekemättömästä työstä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Huomauttaisin ed. Tiusaselle, että kyllä lääkärit ovat yleensä palkka-asiansa hoitaneet aika hyvin, että tuskinpa palkkakuoppaan ovat jääneet. Oliko tuon yön ansio nyt sitten huono tai hyvä, sitä en osaa sanoa. Minun mielestäni tämä palkkakeskustelu joka tapauksessa, tiedän sen kokemuksesta kansalaisten keskuudesta, alentaa kansanedustajien arvovaltaa. Meille on tietty palkat luotu. Me olemme aikanaan luopuneet lomakorvauksista, ne ovat tulleet takaisin. Olen sitä miel-

tä näistä palkka-asioista, ja kansalaiset lähtevät yleensä siitä, että meillä on kohtuullinen palkka. Kadehtijoita on varsin vähän, mutta kun heitämme tällaisen viestin julkisuuteen, sama keskustelu alkaa uudelleen ja kaikki on vain eduskunnan ja kansanedustajien arvovaltaa vähentävää.

Toistan myöskin sen asian, kun tässä on keskusteltu palkankorotuksista, että en kannata palkankorotuksia. Minulla on sopiva palkka, ei liian suuri kulut huomioon ottaen. Mutta valiokuntien puheenjohtajille ja eduskunnassa muille sellaisille henkilöille, kuten puhemiehistön jäsenille, jotka joutuvat kantamaan erinomaisen suurta vastuuta, tutustumaan asioihin huomattavasti enemmän kuin muut — jos hyvin hoitavat asiansa, siinä tarvitaan ylimääräistä työpanosta — voitaisiin nostaa kyllä palkkaa 1 000 markkaa, mitä tässä nyt ehdotetaan vähennettäväksi edustajilta, enkä yhtään kadehdi sitä asiaa. Mutta muuten näistä asioista kannattaisi olla vähän hiljempaa.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Laki-aloitteen perusteluissahan todetaan, että sillä on symbolimerkitys. Sitä kait se todella on, jos rupeaa nopeasti laskemaan. 1 000 markkaa kuukaudessa on yhteensä 200 000 markkaa eli 2,4 miljoonaa markkaa vuodessa suoranaisia palkkamenoja, välilliset kustannukset siihen päälle. Eihän tällä käytännössä mitään merkitystä ole. Se on täällä perusteluissa todettakin.

Mutta haluaisin muistuttaa mieliin sen tilanteen, jossa meidän palkkaustamme muutettiin mielestäni epäonnistuneella tavalla, kun tavanomaisesta päivärahamenettelystä luovuttiin ja lähinnä kait helsinkiläisten edustajien vaatimuksesta säädettiin tällainen osittain veroton kulkorvauksjärjestelmä, jota on erittäin vaikea kansalaisille puolustella.

Minäkään en haluaisi hoitaa säästötalkoita ihan tällä tavalla, kuin aloitteessa esitetään. Niitä tapoja on varmasti paljon muitakin. Esimerkiksi puoluetuesta voitaisiin ottaa kymmenkertainen määrä siihen verraten, mitä tässä esitetään.

Arvoisa puhemies! Ei ole mitään uutta aurin gon alla. Eduskunnan pöytäkirja kertoo, että 30-luvulla tässä salissa oli edustajana rovasti Vilho Heikki Kivioja Kalajoelta. Hänkin teki tällaisen aloitteen, jonka ed. Tiusanen on tehnyt, eikä tullut enää seuraavissa vaaleissa kyllä valituksi eduskuntaan. Sen jälkeen, kun hän esitti palkkojen alentamista, hän teki esityksen, että nuo Wäinö Aaltosen veistokset poistettaisiin tästä salista, ellei niille voida pukea vaatteita päälle.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Joku edustaja on tehnyt saman ehdotuksen näistä pat-saista, minkä edellinen puhuja mainitsi. Hän on tullut uudelleen valituksi toisin kuin mainittu Kalajoen rovasti.

Haluaisin painottaa sitä ed. Aittoniemelle en-nen muuta, etten usko kansalaisten arvostavan meitä sen mukaan, mikä meidän palkkamme on, vaan eduskunnan arvovalta on kiinni enemmän-kin työstä, työtavoista ja tekemisistämme ja teke-mättä jättämisistämme. Tämä olisi lähtökohta.

Kun olemme täällä monta kertaa kevästä lähtien ihmetelleet, ed. Aittoniemi myös, miksi ei parempiosaisia ihmisiä päästä verottamaan, miksi heitä ei saada mukaan näihin talkoisiin, niin ilmeisesti tämäkin keskustelu tuo kyllä erään piirteen tähän, erään vastauksen, miksi parempi-osaiset ihmiset eivät ole mukana näissä talkoissa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysis-tunto on huomenna kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 22.26.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

